

СА «ЗВЯЗДОЙ» — У НОВЫМ ГОДЗЕ!

Table with subscription rates for 'Zvezda' newspaper in 2009. Columns: Subscription type, Price per month, Price for 3 months, Price for 6 months.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Калі тавар быў «ГАРАЧЫ» пашкодзаны 3-за някаснага пакета, прадавец абавязаны кампенсаваць урон

«У магазіне я зрабіў шэраг пакупак. Пры разліку на касе прапісаў і кантролю за рэкламай Міністэрства гандлю Антаніна Палыкоў, у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб абароне праваў спажываўцаў»...»

Як паведаміла нам кансультант упраўлення абароны праваў спажываўцаў і кантролю за рэкламай Міністэрства гандлю Антаніна Палыкоў, у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб абароне праваў спажываўцаў»...»

У апісанай сітуацыі, як дадала суразмоўца, або інфармацыя аб спажываўчых якасцях пакета не адпавядала сапраўднасці (пакет не вытрымаў масу тавару менш за 25 кілаграмаў)...»

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПІВАВАРКА З МАШЧАНЦЫ

Гісторыя піва налічвае не адно тысячагоддзе. Менавіта хлеб і піва многія гісторыкі называюць аднымі з першых харчовых прадуктаў у рацыёне чалавека.

78-гадовая Яўгенія ЖАЎНЯРОВІЧ захоўвае старадаўнія сакрэты ячменнага напою

Яна варыць піва больш чым паўстагоддзя.

дзяўчынкай сустрэла ўдалечыні ад родных мясцін. Пасля доўгага дабіралася да сваёй вёскі — дзе пад'язджала, а дзе пешшу кіламетры «накручвала».

Хацела адрэзаць у калгас ісці працаваць, але сусед угаварыў у школе даўчыцца (да ваіны паспела скончыць толькі тры класы). Пасля таго, як здала выпускныя экзамены ў сямігады, уладкавалася ў мясцовую гаспадарку.

У 78-гадовай Яўгеніі Жавняровіч каза і некалькі парсюкоў. Карову, кажа жанчына, дзеці толькі надаюць «адабралі» — пераканалі, што ў такім узрасце трэба больш адпачывацца.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

ІНВЕСТЫЦЫІ СТРЫМЛІВАЮЦА ЦЯГАНІНАЙ

Ва Урадзе

Складаным для чыноўнікаў выдалася ўчащрашча пасяджэнне Прэзідыума Савета Міністраў, прысвечанае інвестыцыйнай дзейнасці.

Паказальна ў гэтым сэнсе гісторыя, што доўжыцца некалькі месяцаў, датычыцца МА3а. У свой час прэм'ер сустрэўся з прэзідэнтам сусветнага аўтаганта, які прапанаваў працаваць у калекцыі з найбольш аўтамабілямі.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

— А я люблю працаваць, — шчыра кажа Яўгенія Уладзіміраўна. — Не сяджу на месцы, у вёсцы заняткаў заўсёды сабе знайдзеш.

Мядзведзь? І пад Бабруйскам? Працяг тэмы

«21 лістапада мяне падвозіў з Бабруйска ў Мінск вадацель, які расказаў, што некалькі дзён назад ехаў ноччу і ў раёне населенага пункта Ясень убачыў, як на шашу выйшаў... мядзведзь.

Нагадаем, што пра з'яўленне мядзведзя ў апошнія дні верасня на Чарвеншчыне, а яшчэ крыху раней — у Пухавіцкім раёне, чаму было шмат сведкаў, мы ўжо пісалі ў нумарах за 7 і 8 кастрычніка.

Государственное предприятие «Торгмаш» г. Барановичи

ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже токарно-карусельного станка модели 1512Ф1.423 инв. № 1874. Начальная цена — 18 225 329 бел. рубл.

Контактный телефон (80163) 42 24 91.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости»

16.12.2008 г. ПРОВОДИТ АУКЦИОН

по продаже объектов недвижимости ОАО «БАТЭ» с коммуникациями (г. Борисов, ул. Дауна, 95), в т. ч.: ЛОТ 1 — здание незавершенного законсервированного капитального строения (4239,9 кв.м.)

Дополнительная информация по телефону (8017) 2246134 и на сайте www.rft.by

ХРОНИКА АПОШНЫХ ПАДЗЕЙ

ПОЛЬСКИЕ СПЕЦСЛУЖБЫ: СТРАЛЬЯ КАЛЯ КАРТЭЖА

Качыньскага арганізавалі самі грузіны. Аб гэтым гаворыцца ў афіцыйным дакладзе польскай спецслужбы Агенства ўнутранай бяспекі (ABW).

КАБ ЗАЛАГОДЗІЦЬ МІДЗВЕДЗЕВА, ЯПОНЦЫ ЗНІМУЦЬ МУЛЬТФІЛЬМ ПРА ЯГО КАТА ДАРАФЕЯ

Падчас нядаўняй сустрэчы з прэзідэнтам Расіі Дзмітрыем Мядзведзевым у Перам'ер Уладзіміра Пуціна прэм'ер Японіі Таро Аса перадаў падарунак яго суну — радыёкіруемаю мадэль робатка Дараэмона, персанажа папулярных японскіх мультфільмаў.

РАСІЯНЕ ВЫДАТКУЮЦЬ НА НОВЫ ГОД У СЯРЭДНІМ 537 ЕЎРА

На святкаванне Новага года сярэдні расійняні выдаткуе 537 еўра. Пра гэта сведчаць вынікі даследавання кампаніі Deloitte «Святочныя настроі-2008», якое праводзілася ў канцы верасня — пачатку кастрычніка 2008 года.

ГРЭНЛАНДЦЫ ПРАГАЛАСАВАЛІ ЗА ПАШЫРЭННЕ АЎТАНОМІІ

Большасць жыхароў Грэнландыі выказаліся за пашырэнне аўтаноміі ад Даніі. Па выніках рэфэрэндуму, які прайшоў 25 лістапада, ідэю пашырэння самакіравання вострава падтрымалі 75,54 працэнта грэнландцаў.

Японцы знімуць мультфільм пра яго ката Дарафея

Японцы знімуць мультфільм пра яго ката Дарафея. Падчас нядаўняй сустрэчы з прэзідэнтам Расіі Дзмітрыем Мядзведзевым у Перам'ер Уладзіміра Пуціна прэм'ер Японіі Таро Аса перадаў падарунак яго суну — радыёкіруемаю мадэль робатка Дараэмона.

Польскія спецслужбы: Стралья каля картэжа Качыньскага арганізавалі самі грузіны

Аб гэтым гаворыцца ў афіцыйным дакладзе польскай спецслужбы Агенства ўнутранай бяспекі (ABW). Паводле тэкста справаздачы, апублікаванай учора польскай газетай Dziennik, «стрэлы паблізу аўтамабіля прэзідэнтаў Польшчы і Грузіі былі зробленыя спецазначэннямі».

Расіяне выдаткуюць на новы год у сярэднім 537 еўра

На святкаванне Новага года сярэдні расійняні выдаткуе 537 еўра. Пра гэта сведчаць вынікі даследавання кампаніі Deloitte «Святочныя настроі-2008», якое праводзілася ў канцы верасня — пачатку кастрычніка 2008 года.

Грэнландцы прагаласавалі за пашырэнне аўтаноміі

Большасць жыхароў Грэнландыі выказаліся за пашырэнне аўтаноміі ад Даніі. Па выніках рэфэрэндуму, які прайшоў 25 лістапада, ідэю пашырэння самакіравання вострава падтрымалі 75,54 працэнта грэнландцаў.

Table with exchange rates for various currencies: USD, EUR, RUB, etc.

Падпісчыцеся на часопіс «Гэтыя дні»...»

2 ЖЫЦЦЯПІС

ЗВЯЗДА 27 лістапада 2008 г.

ІНВЕСТЫЦЫІ СТРЫМЛІВАЮЦА ЦЯГАНІНАЙ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

«Некаторыя замежныя кампаніі па 8 месяцаў вымушаныя хадзіць вакол нашых міністэрстваў, выканкамаў і прапаноўваць ім свае праекты, а тыя ўсё абдумваюць іх метагоднасць», — зауважваю кіраўнік Урада. Таму патрабаванне заняцца рэальнай работай учора гучала не раз. Пром’ер патлумачыў усім прысутным, што час патрабуе паскорыць работу па прыцягненні інвестыцый. Краіне, зауважваю ён, будзе складана выкыць без інвестыцый, без новых вытворчасцяў.

Між іншым, у Мінэканоміі таксама не ў захапленні ад інвестыцыйнай дзейнасці большасці органаў дзяржкіравання. Паводле слоў першага намесніка міністра эканомікі Пятра Жабко, шэраг міністэрстваў не пацвердзілі раней узятыя абавязальствы па асвойванні інвестыцый. Нягледзячы на перавыкананне задання па інвестыцыйна аблыванкаммаі, акрамя Мінаблвыканкама і Мінгарвыканкама, гэтага аказалася недастаткова для дасягнення паказчыка ў цэлым па краіне. Па выніках года чакаецца, што рост інвестыцый у асноўны капітал складзе 120 працэнтаў пры прагнозе Урада па іх павелічэнні на 125 працэнтаў. Ён удакладніў, што па выніках 11 месяцаў захаваецца бягучы тэмп росту інвестыцый на ўзроўні 123 працэнтаў, а па выніках студзеня-снежня тэмп іх росту замарудзіцца да 120 працэнтаў. За дзевяць месяцаў у эканоміку краіны накіравана больш як 24 трыльёны рублёў. Адказваюча на пытанне пром’ера накіонт таго, хто не выконвае задання па прыцягненні інвестыцый, Пётр Жабко ўгадваў пра Мінпрам, Мінтранс, Мінсельгасхарч, канцэрны «Белесбумпрам», «Белбіяфарм», «Белдзяржхарч», Мінгарвыканкам, пад пытаннем і выкананне задання і канцэрнам «Белнафтахім».

Сялета, праінфармаваў Пётр Жабко, міністэрства вядзе маніторынг амаль 800 інвестпраектаў. Па іх, дарчы, асвоена амаль 70 працэнтаў гатовага аб’ёму сродкаў. Разам з тым па 80 інвестпраектах сродкі сядзета наогул не былі асвоеныя. Што ж датычыцца 80 важнейшых інвестыцыйных праектаў, якія завершданы Урадам, то ўсе яны выконваюцца ва ўстаноўленыя тэрміны.

Гаворачы аб замежных інвестыцыях, першы намеснік міністра паведаміў, што іх прыцягнута ў асноўны капітал за дзевяць месяцаў 1,5 мільярда долараў ЗША. Гэта складае 57 працэнтаў ад задання на год. Прамых замежных інвестыцый прыцягнута 661 мільён долараў, іх 47 працэнтаў ад задання.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ЭХ, КАПТАН, КАПТАН…

Супрацоўнікамі ДПС Гомеля ў пойме Прыпяці пабылз вёскі Баравікі Мазырскага раёна быў затрыманы капітан цеплахода прадпрыемства «Ніжняе—Прыпяцкае».

Пры правярцы яго аўтамабіля ў ім было знойдзена 35 кілаграмаў рыбы. Дакументы, што пацвердзілі б законнасць валодання ёй, зрадумяла, адсутнічалі. «Улоў» быў перададзены ў гандлёвую сетку.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПІВАВАРКА З МАШЧАНЦЫ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

— Усё рабілю на сваю мерку, — зауважае вопытны піваар. — Бяру пуд ячменю і чатыры кілаграмы жыта. Зерне на суткі трэба замачыць, а пасля падсушыць добра і здрабніць. Прычым усё аперацыі выконваюцца асобна, не змешваюцца жыта з ячменем. Крышку зерня ад усёй гэтай масы падмажыць, каб быў і півна належны колер. Пасля ў чане ўсё злучыць, наліць вады да патрэбнай канцэнтрацыі (Уладзіміраўна смяля выкарыстоўвае спецыяльныя тэрміны. — Аўг.) і варыць такі «суп». Таксама дадаецца хмель, яго яшчэ можна назбіраць непадалёк, каля рэчкі. А калі не знойдзеш, то і купіць не праблема. Пасля ў наступным пакойчыку півна фільтруецца. Зліваем, астывае да 15-20 градусаў. Кідаем дрожджы, півна «ходзіць» суткі ці крыху больш. Пераліваем яго ў бочкі — і выдатны ячменны напоі гатовы да ўжывання.

У ПОШУКАХ ВУЧНЯЎ

У невялікай драўлянай хатцы «Піваварні» ўсё расставлена па сваіх месцах. У левым пакойчыку — ручны млын. Уваляецца, колькі намаганняў трэба прыкласці, каб

здрабніць усё зерне, неабходнае для прыгатавання півна. Звычайна Уладзіміраўна варыць дзесці 100 літраў півна, калі была маладзейшая, то гатавала і па 150 л. Для гэтага трэба тры пуды ячменю і амаль пуд (12 кілаграмаў) жыта. Вось тая колькасць, якую трэба ўручыно «пракруціць». У самым вялікім пакоі (хоць вялікі ён адносна іншых памяшканняў, а так тут даволі цесна) зроблена печанка, побач з якой адна з асноўных прылад — чан, у якім варыцца той самы піўны «сульчык». Гэтая ёмістасць даволі эфектна выглядае ў «машчаны» з чаркомом, якім заліваецца вада, перамяшваецца са палнас варкі.

Уявіцеся — Уладзіміраўна у хутка і з веданнем справы дамманструе ўсё свае «сродкі вытворчасці». У наступным пакойчыку стаіць доўгі драўляны човен з дзіркачай збоку. Тут фільтруецца півна, на днё ставяць дошчачкі, на якія кладуць салому. Вось і ўвесь працэс. Астывае півна побач з «піваварняй», на вуліцы. Бочкі, у якія разліваецца гатовае да ўжываня півна, павінны быць абваязкова дубовыя, а шпунты ў іх — яловыя. Ёмістасці выкарыстоўваюцца рознага аб’ёму: 50, 25, 15 літраў. Збоку зроблены кранік, з дапамогай якога можна наліць самага смачнага машчанца.

ОАО «МИНСКТОРГМАШ»

г. Минск, ул. Промышленная, 22

приобретает на баланс Общества простые (объектозные) акции собственного выпуска с целью дальнейшего уменьшения уставного фонда.

Количество приобретаемых акций — 1875 штук.
Цена приобретения — 21 320 рублей.
Форма оплаты денежными средствами.
Срок оплаты не позднее 10 дней после проведения торгов на ОАО «БВФБ» наличными денежными средствами из кассы профучастника.

Срок, в течение которого принимаются заявления на продажу акций, — с 25.11.2008 г. по 25.12.2008 г.
Заключение договоров комиссии на приобретение-продажу акций — 35 дней с момента принятия решения о приобретении акций.
Место совершения сделок — ОАО «БВФБ».

Время совершения сделок — согласно регламенту биржи для форвардных сделок в рабочие дни.

УНН 100103798

УП «Мінскі гарадскоі цэнтр недвжымасці»
ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
по продаже помещения транспортного назначения – гаража № 293, расположенного по адресу: г. Минск, ул. Ангарская, 100 в массиве «Северный» (общая площадь – 20,6 кв.м, инвентарный номер 500/D-509444).
Начальная цена – 13 751 450 белорусских рублей.
К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы:
заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного документа, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.
Задаток в размере 1 000 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, код 153001331, УНП 190398583.
Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.
Аукцион состоится 17 декабря 2008 года в 15.30 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 15 декабря 2008 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6.
Телефоны для справок: (017)227 48 36, 227 40 22.
УНП 190398583.

Рэха публікацыі

МАЦІ ПА НАЙМЕ

У нумарах «Звязды» за 5 і 6 верасня было змешчана журналіскае расследаванне «Прыватанне, мама…». Канфліктная сітуацыя склалас ў Жодзіне вакол шасціпакаёвай кватэры, якая 13 гадоў з’яўляецца дзіцым домам сямейнага тыпу Людмілы Рубцовай. Пасля таго, як самае малодшае дзіця дасягне п’яналецця, а гэта адбудзецца 25 снежня 2008 года, сямейны дзіцця дом Рубцовай закрываецца, і кватэру яны павінны вызваліць. Прыёмная маці звярнулася ў Жодзінскі гарвыканкам з просьбай пакінуць кватэру ўсе самі? да атрымання дзецімі адпачыці і забеспячэння іх жыллём — яшчэ на два 2-3. Тым больш што старэйшым дзецям ужо прапанаваны ўдзел у будаўніцтве жылля, а малодшым за гэты тэрмін больш трывала стаіць на ногі і будучь лепш падрыхтаваць да самастойнага жыцця. За камунальныя паслугі сам’я Рубцовых выклікала плаціць самастойна (дагэтуль кватэру ўтрымлівае гарадскі аддзел адпачыці).

Жодзінскі гарвыканкам адмовіў Рубцовай. Мінскі аблвыканкам рэкамендаваў Жодзіну пакінуць кватэру сам’і Рубцовых да працаўладкавання малодшага дзіцяці, пры ўмоўе, што Рубцова і плацежаадольныя члены сам’і самі будучь утрымліваць кватэру. Міністэрства адпачыці бачыць выйсце з сітуацыі ў кампрасісным варыянце. Журналіст «Звязды» высветліў, што такія варыянты ў вырашэнні гэтай неадназначнай сітуацыі сапраўды могуць быць знойдзены. Пасля выхаду газетнага артыкула Жодзінскі гарвыканкам неаднаразова вяртаўся да рашэння праблемы, аднак канчаткова яна пакуль так і не вырашана. Вось які ліст атрыкала газета за подпісам старэйшых гарвыканкама:

«У сувязі з тым, што ў нарматыўных прававых актах, якія рэгламентуюць парадак функцыянавання і закрыцця дзіцячага дома сямейнага тыпу, маюцца істотныя супярэчнасці і праблемы, Жодзінскі гарвыканкам звяртаўся з запятыма і кансультацыямі ў вышэйшай чыцы органы і суд.

Аднач 7 кастрычніка 2008 года ўступіла ў законную сілу пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 24 верасня 2008 года № 1408 аб мерах па рэалізацыі указа ад 3 чэрвеня 2008 № 292,

якая зацверджае Палажэнне аб спецыяльных жылых памяшканнях дзяржаўнага жыллёвага фонду. Згодна з патрабаваннямі вышэйназванага Палажэння і дзеючага заканадаўства вынікае, што пры дасягненні п’яналецця апошняй выхаванкай дзіцячага дома сямейнага тыпу Матус Аляксандрай і пераходзе яе на поўнае дзяржаўнае забеспячэнне па месцы вучобы, Жодзінскі гарадскі выканаўчы камітэў абавязаны спыніць з Рубцовай Л.С. працоўныя адносіны, скасаваць дамову аб выхаванні і ўтрыманні дзіцяці, дагавор найму і закрыць дзіцячы дом сямейнага тыпу.

Улічваючы тое, што Рубцоў Артур Мікалаевіч атрымаў першае працоўнае месца ў г. Жодзіне, Жодзінскі гарвыканкам гарантуе яму і членам яго сам’і атрыманне жыллага памяшкання сацыяльнага харакыстання.

Па заканчэнні вучобы былым выхаванцам дзіцячага дома сямейнага тыпу, які дзецім-сіротам і дзецям, якія засталіся без апекі бацькоў, павінна быць дадзена жылёе памяшканне спажывецкіх якасцяў у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь».

Гэты адказ не задаволіў Людмілу Рубцовау.

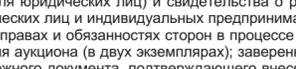
на корм жывёле. Жаўняровічы трымалі даволі вялікую гаспадарку. Пераважна толькі з уласнага падворка і карміліся. Вывучы члв дзв сыноў, хату да ладу давялі, зрабілі ўсё неабходнае гаспадарчыя пабудовы, у тым ліку і гараж. Так што жылі не горш, чым усё аднавяскоўцы. Цяпер сыны ў горадзе (адзін у Мінску, другі ва Уздзе), там прывязджаюць у родную вёску на выхадны альбо на святы. Абодвух маці навучыла, як варыць півна. Ваподзе сакрэтнымі прыгатавання ячменнага напою і старэйшая нявяска. А вось з шасці ўнучкаў пакуль што ніхто гэтай справай асабліва не зацікавіўся.

Між майстэрства апошняй з машчаніц пивараў (у вёсцы толькі яшчэ адзін сусед спрабуе варыць півна) прызналі калегі з аднаго сталічнага піўзавода. Уладзіміраўна вазіла туды сваю прадукцыю і атрымала стаючую аднаквалі. Пакаштавала і «заводскі» надпой — кажа, што слабадацьца. Аднак півна, якое сам зварыў, усё ж смачнейшая. Толькі высь, якую можна было б з лёгкай душой перадаць гэты навык, пакуль не знайшла. Наўжо праз колькі часу не застанецца ў Новай Машчаніцы масцовых пивараў?»

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Адходзі ад варкі півна ніколі не прападалі — выкарыстоўваліся

Барзінскі раён.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости»
ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
по продаже обращенного в доход государства садового домика, сарая, гаража, земельного участка (0,0464 га), расположенного в садоводческом товариществе «Родник-1» Минского р-на. Начальная цена снижена на 10   % и составляет 16 871 490 бел. руб. Подробное извещение опубликовано в газете «Звязда» от 07.08.2008 г. Аукцион состоится 16.12.2008 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, к. 326. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 15.12.2008 г. до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, к. 326.
Контактный телефон (8017) 2246134.
Сайт в интернете: www.rft.by
<small>КУП «Минский областной центр учета недвижимости», УНП 690324015</small>

Утвэржэное удостоверение инвалида 3 группы № 050123 на имя ШКНАИ Дмитрия Вениаминовича считать недействительным.

УП «Мінскі гарадскоі цэнтр недвжымасці»
ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
по продаже изолированного помещения – гаража № 242 в гаражном массиве «Зеленый Луг» по адресу: г. Минск, пер. Кольцова А.В., 1-ый, д. 29 (кирпичный гараж со смотровой ямой общей площадью 16,9 кв. м, инв. № 500/D-63394).
Начальная цена – 13 994 100 белорусских рублей.
К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы:
заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей) и свидетельства о регистрации; соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного документа, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.
Задаток в размере 1 000 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, бульвар им. В. Мулявина, 6, код 153001331; УНП 190398583.
Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.
Аукцион состоится 17 декабря 2008 года в 15.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 15 декабря 2008 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6.
Телефоны для справок: (017)227 48 36, 227 40 22.
УНП 190398583.

лісту «Звязды» сітуацыю галоўны спецыяліст ЖКГ Жодзінскага гарвыканкама Вольга КАВЕЦКАЯ. — Мы патлумачылі Людміле Сяргэевне, што як толькі спыніцца з ёй працоўныя адносіны, мы павінны будзем яе і ўсіх, хто з ёй пражывае, выселіць з кватэры, у якой, згодна з заканадаўствам, можа знаходзіцца толькі дзіцячы дом сямейнага тыпу. Аднак выхаванцы Рубцовай маюць статус дзяцей-сірот, і згодна з артыкулам 95 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь, выканкам гарантуе ім магчымасць пражывання ў памяшканні меншай плошчы. Гэта можа быць манеўраны фонд альбо службовыя кватэра. Можа быць і пакой альбо ложаж-месца ў выканкамаўскім інтэрнате. Пры апошнім варыянце ёсць магчымасць усіх ахвотнікаў пераехаць разам. Выхаванцы Рубцовай і па накірунку Цэнтра паехаха вучыцца на курсы ў Маладзечна. Там ёй далі месца ў інтэрнаце на пачатку года. Дзе яна будзе жыць праз паўгода? Нарэцье, Косця. Пакуль ён жыве ў інтэрнаце пры каледжы, які гэтай вясной заканчвае. І куды ён прыедзе потым? Я прасіла гарвыканкам даць мне пісьмовы адказ накіонт таго, як яны ўладкуюць дзіцяці, аднак да сёння такі адказ мне не далі.

— У канцы кастрычніка адбылася сустрэча кіраўніцтва гарвыканкама з Рубцовай і яе прымённымі дзецьмі, — пракаментавала журналістка.

Што ж «Звязда» працягвае сачыць за тым, як складзецца лёс сам’і, якая па документах павінна спыніць сваё існаванне 25 снежня. Калісьці, выратоўваючы дзіцяці, дзяржава звярнулася да Людмілы Рубцовай па дапамогу. Цяпер дзяржава лічыць, што паслугі Рубцовай ёй не патрэбны. Аднак прыёмная маці працягвае абараняць інтарэсы сваіх ужо дарослых выхаванцаў. Яна настойвае, што сам’я і дом — гэта боль, чым працоўная дамова. І дзеці для яе, як для любой іншай маці, застаюцца дзецьмі і пасля дасягнення імі п’яналецця. І напэўна, чым большая розніца будзе існаваць паміж сам’ёй па найме і сам’ёй сапраўднай, тым часцей будучь узнікне падобныя канфлікты і цяжкавырашальныя праблемы. І тым хутчэй будучь з’явіцца на нішто нашы намаганні па выратаванні сацыяльных сірот.

Вольга МІДЗВЕДЗЕВА.

Беларускага мільярдэра ўзялі ва Украіне…

У Жытомірскай вобласці затрыманы наш грамадзянін, якога беларускія праваахоўнікі аб’явілі ў міжнародны вышук у верасні мінулага года: на яго сумленні, як мяркуюцца, 1 мільярд рублёў урон.

Паводле звестак упраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС, падазраецца затрыманы ва ўчыненні шэрагу махлярстваў, ажыравяі якіх сталі камерцыйныя і дзяржаўныя прадпрыемствы, і ўлічэнні ад вылаты падаткаў. Выкарыстоўваючы падстаўныя фірмы, аферыст «спецыялізаваўся» ў асноўным на ўхіленні ад вылаты мыйных пашлін. Між іншым, за спінай у мужчыны яшчэ той «багаж»: ён прыцягваўся да крымінальнай адказнасці за выкраданне людзей, вымаганне і махлярства. Што датычыцца «скалочанага» мільярдэра, то махляр у хапіла на гэта ўсяго каля трых гадоў.

Ігар ГРЫШЫН.

700 МІЛЬЁНАЎ — ВА УЛАСНУЮ КІШЭНЮ

Пракуратурай Партызанскага раёна сталіцы ўзбуджана крмынальная справа ў дачыненні да 49-гадовага мінчаніна, адказнай асобы ААТ «Мінскі праектна-канструктарскі тэхнічны інстытут».

Як мяркуюцца, за непрацягла час гэтакі чалавек у згаданым таварыстве ўдалося набыць свае кішэні значным капіталам. Падазраецца гэтая адказная асоба ў тым, што ўчыніла крадзеж з сакавіца 2006 па лістапад мінулага года 700 мільёнаў рублёў.

Дамітрый СТАНКОВІЧ.

УП «Минский городской центр недвижимости»
ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
по продаже двухкомнатной квартиры № 127, расположенной по адресу: г. Минск, проспект Машерова, д. 76 (общая площадь – 46,9 кв. м, жилой площади – 26,8 кв. м).
Начальная цена – 191 819 420 белорусских рублей.
К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы:
заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного документа, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.
Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.
Задаток в размере 19 000 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, код 153001331, УНП 190398583. Аукцион состоится 17 декабря 2008 года в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 15 декабря 2008 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6.
Телефон для справок: (017)227 48 36.
УНП 190398583.

УП «Мінскі гарадскоі цэнтр недвжымасці»
ПОВТОРНО ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
по продаже имущества, обращенного в доход Республики Беларусь. Лот № 1 – квартира № 25 и квартира № 26 (объединенные в одну квартиру общей площадью 153,5 м. кв., жилой площадью 108,1 м. кв.), расположенные по адресу: г. Минск, проспект Независимости, д. 76 в г. Минске. Начальная цена – 561 718 000 белорусских рублей.
К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, предоставившие организатору аукциона следующие документы:
заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенную банком копию платежного поручения, подтверждающего внесение задатка; а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона.
Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона.
Задаток в размере 56 000 000 белорусских рублей перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, код 153001331, УНП 190398583. Аукцион состоится 17 декабря 2008 года в 12.30 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 15 декабря 2008 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6.
Телефон для справок (017)227 48 36.
УНП 190398583.

Абзац

■ У Мінску ў сёлётным зімовым сезоне будзе арганізаванае бясплатнае навучанне ўсіх ахвотнікаў катанню на каньках. Заявіці будучь праходзіць на цэнтральных гарадскіх катках (у Мінску іх 4 — на Кастрычніцкай плошчы, праспекце Пераможаў, у Серабранцы і Чыжоўцы) па выхадных днях з 11 да 12 гадзін. Майстар-клас мінчанам дадуць трэнеры спецыялізаваных школ горада — па фігурным катанні, па хакеі з шайбай і па канькабежным спорце. Актыўным фігурстам-аматарам, якія пакажуць добрыя навыкі, уручаць каштоўныя падарункі.

■ У Мінску з 1 снежня гэтага года па 1 сакавіка наступнага прыпыняецца дробнаарознычны гандаль плодагароднічнай прадукцыяй з латкоў. Рашэнне аб гэтым прыняў Мінгарвыканкам. Такое рашэнне носіць сезонны характар, паколькі на адкрытым паветры пры адмоўных тэмпературах раэкамендаваны санслужбай санітарны рэжым не вытрымліваецца.

■ У Мінску ў студзені—кастрычніку гэтага года выяўлена 98 выпадкаў ВІЧ-інфекцыі. На 1 лістапада агульная колькасць зарэгістраваных у сталіцы выпадкаў ВІЧ-інфекцыі склала 1324 (73,3 на 100 тыс. насельніцтва).

■ У бразькім горадзе Арахаху павалілася 120-метровая штучная ёлка, падрыхтаваная да навагодніх святаў. У выніку загінулі чатыры чалавек. Загінуўшы — рабочыя, якія займаліся ўстаноўкай дрэва. Прычыны пакуль не выз’явацца, паліцыя праводзіць расследаванне.

■ Чацвёрта незалежных імігрантаў дабраліся да Вялікабрытаніі, сахаўшыся ў 10-метровай штучнай ёлцы. Паліцыя выявіла парушальніку падчас агляду гуразавіка, які перавозіў ёлку. Парушальнік — выхадца з Ірана і Ірака, які былі затрыманыя. Вадзіць сям’ярдзят, што ён нічога не ведаў пра людзей у кустах. Штучнае дрэва з алюмінію і нейлоны павіна быць устаноўена ў цэнтры горада напярэдадні калядных святаў.

Поўны абзац

Сапраўдныя скаргі ў... «ліпавых» кнігах

28 кастрычніка мінула года ў магазіне № 2 ААТ «Гроднахлебпрадукт» жыхарка абласнога цэнтра Вера Якушава купіла дзве пакоўкі курнага набору для супу і прадавец узяла з яе на 1010 рублёў больш, чым трэба. Палічышы, што гэта была не памылка, а падман, жанчына папрасіла «кнігу скаргаў» (так яе называюць у народзе яшчэ з савецкіх часоў) і зрабіла там адваедны запіс.

І што ў выніку? Прайшоў год, аднак ніякай рэакцыі на сваю заяву Вера Якушава так і не дакачалася. І тады яна звярнулася ў Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці. Вось што выявіла праверка.

Аказваецца, у гэтым магазіне былі... дзве «кнігі скаргаў». Адна («Кніга замечаний і проделаний») — афіцыйная, яе выдалі ў падатковай інспекцыі Кастрычніцкага раёна г. Гродна ў адпаведнасці з патрабаваннямі Дэкрэта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі № 2 «Аб удасканаленні работы з насельніцтвам». Згодна з загадам па адкрытым акцыянерным таварыстве «Гроднахлебпрадукт», адказнай за выдзяленне гэтай кнігі з'яўлялася загадчыца магазіна Лілія Гайкова, кіраўніцтва ААТ абавязала яе «неадкладна інфармаваць аб заўвагах і прапановах грамадзян для своечасовага прыняцця мераў». У гэтай кнізе з моманту яе выдання 29 снежня 2005 года ніводнай скаргі не было. Усё ў ажурцы?

Аднак азімлі іншае ўражанне аб рабоце гэтай крамы застаецца пасля знаёмства з «Кнігой отзивов и предложений», якую атрымлівалі абураныя пакупнікі. За перыяд з 24 лютага 2006-га па 11 кастрычніка гэтага года свае «аўтографы» ў гэтай фіктыўнай кнізе, якая была не прашытая і не зарэгістраваная ва ўстаноўленым парадку, пакінулі 13 чалавек, у тым ліку і Вера Якушава. Пакупнікі скаргіліся не толькі на факты абліку, але і на грубасць з боку прадаўцы, нярэдка рэжым работы і антысанітарны стан крамы, на тое, што не выдаваліся касавыя чэкi... «Вы пішыце, пішыце, а мы...». Ніхто і не збіраўся разглядаць скаргі і адказваць заўважкам аб прынятых мерах, які таго патрабуе прэзідэнцкі Дэкрэт № 2. Толькі на адну заяву (грошы не прыходзіліся па касавым апарце) загадчыца магазіна адрагавала запіс.

сам, што прадавец пазбаўлены прэмія за месяц, а ўвесь калектыў — на 15 працэнтаў. Але і гэтага, як аказалася, зроблена не было.

Паводле інфармацыі начальніка ўпраўлення кантролю спажывецкага рынку і фэрдытаслуг Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці Аляксандра Тарасевіча, па матэрыялах праверкі загадчыцу магазіна Лілію Гайкову і двух прадаўцоў звольнілі з працы і, напэўна, «ліпавай» кнізе для зваротаў грамадзян у гэтай краме пакладзены капець. А ў іншых?

22 ліпеня гэтага года ў размешчаным у Гродне магазіне СВК «Абухава» Данута Сушынская пакінула запіс, што пры набыцці мясных вырабаў яе аблічылі на 12 040 рублёў. Аднак і праз два месяцы скаргу не разгледзелі і адказ не далі. А да «Кнігі замечаний и предложений», якую выдалі пакупніцы, падатковая інспекцыя зноў жа ніякага дачынення не мае.

У гэтай сувязі варта нагадаць, што згодна з Дэкрэтам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі № 2 «Аб удасканаленні работы з насельніцтвам» кіраўнікі арганізацый ясуць персанальна адказнасць за не належную работу з заўвагамі і прапановамі грамадзян, выкладзенымі ў кнізе, якая выдаецца і рэгіструецца падатковым органам. Кніга павінна прадуляцца на першым патрабаванні грамадзяніна, тэрмін разгляду заўваг і прапановаў — 15 дзён. Гэты тэрмін можа быць палужаны пры неабходнасці спецыяльнай праверкі і атрыманні дадатковай інфармацыі, але не больш чым на 15 дзён, аб чым трэба паведаміць заўважкі. Грамадзяне маюць права абскардзіць адмову ў прад'яўленай кнізе, а таксама ў разглядаць на сутнасці сваё заўваг і прапановаў у вышэйшую арганізацыю альбо суд. А ў выпадку сістэматычнага (тры і больш разоў на працягу календарнага года) парушэння заканадаўства пры выдзяненні гэтай кнігі, разглядаць звароты ліцэнзуючы орган абавязаны прыняць рашэнне аб прыпыненні дзеяння ліцэнзіі на тэрмін да шасці месяцаў.

Дзеянні ж па фальсіфікацыі дакументаў строгай справадчаснасці могуць, ідэа, карацца і ў крымінальным парадку.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

«СЦЯГІ СТОРАНЫ НА ПАДСТАВЕ ГЕРБАЎ, ЯКІЯ АННОСЯЦА ДА ГІСТОРЫКА-ГЕРАЛЬДЫЧНЫХ ПОНІКАЎ БЕЛАРУСІ»

Геральдычныя сімвалы

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі № 625 ад 18 лістапада гэтага года заснаваны сцяг горада Слуцка і Слуцкага раёна, сцяг Вілейскага раёна. У іх аснову вярнулі пакладзены гістарычныя гербы гэтых двух гарадоў, якія былі зарэгістраваны ў Вілейскай матрыкуле Рэспублікі Беларусі яшчэ ў 2001 годзе. Аўтарам канцэпцыі сцягута стала галоўны спецыяліст аддзела навуковага выкарыстання дакументаў і інфармацыі Дэпартамента па архівах і справаводства Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусі, сакратар Геральдычнага савета пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусі, кандыдат гістарычных навук Марына ЕЛІНСКАЯ, ізаграфію выканаў член Міжнароднага саюза дызайнераў, мастак-геральдык Віктар ЯАРАП.

старажытнагрэчаскай міфалогіі, а ў новы час разглядаюць як істака, што з'яўляецца сімвалам і волны паляў тлушкі, і асацыяваць па гэтай прычыне з нейтаймаваным духам паэзія, які пераадымае змяненне пераходкі.

— У Пегаса ў гербе Слуцка прысутнічае ні з чым не параўнальны атырыт, характэрны толькі для гэтага адностварэння, — паказвае Марына Елінская, — пакрывала чырвоная сукна з залатою манармай «R» «D» пад княскай каронай. Яна азначае «Radiv Dux» — «князь Радзівіч» — імя, якое непаруна звязана са славаўгі гісторыі старажытнага горада Слуцка. Яго герб адносіцца да гісторыка-геральдычных помнікаў Беларусі.

А вось пры распрацоўцы сцяга, як расказала даля Марына Міхайлаўна, на жаль, не атрымалася ўваабліць у жыццё ідэю, якая б магла зрабіць яго

Сцяг Вілейскага раёна.

самым адметным, запамінальным геральдычным сімвалам-сцягам краіны. Слуцк, як вядома, радзіма сусветнавадомых пасоў, і іх элементы геральдысты прапанавалі выкарыстаць на палотнішчы: былі падрыхтаваны некалькі дэзайнаў варыянтаў, якія прадэманстравала мне суразмоўца. На жаль, на месцы ніводна з іх не прынялі да ўвагі...

Вілейка атрымлівала гербы ад расійскіх манархаў двойчы: 22 студзеня 1796 года ад Кацярыны II і 6 красавіка 1845 года — ад Мікалая I. Тлумачыцца гэта рознай тэрытарыяльна-адміністрацыйнай прыналежнасцю Вілейкі. Напачатку горад знаходзіўся ў Мінскім наместніцтве, пазней — у Віленскай губерні, што і знайшло сваё адлюстраванне ў верхняй частцы гербаў. На больш раннім — герб Мінскі: двухгалы арол, на грудзях якога шчыт з адлюстраваннем Дзевы Марыі, на другім — герб Вілені: узброены рыцар, які скача на белым кані ў права бок, у правай руцэ якога знаходзіцца ўзнятая дэрава шэбля, а левая трымае сярэбраны шчыт, на якім выява залатога васмікутовага крыжа.

Развіццё Вілейкі садзейнічала гандлёва суднаходства, лён, пшанка, зерне, воек. У горадзе штогод праводзіліся чатыры кірмашы. Нагружана таварамі барка ў гербе, адзначаецца ў Віленскага, паказвае, што «на той раз будучы вядома судны і адраўняюць на іх звышняя з розных месцаў тавары і прадукцыі». Рэканструаваны герб, згодна з апісаннем, уяўляе ў чырвоным полі французскага шчыта сярэбраную рыку, што скошана ўлева, на вей судна, якое плыве ўніз, нагружана яно думка звязанымі цвокамі з залатым іржаным коласам. Рачное судна, размешчана на ім груза, а таксама размешчана ў полі шчыта (дыяганальна) гаворчыць пра тое, што Вілейскі раённы выканаўчы камітэт у свой час прыняў рашэнне аб аднаўленні больш ранняга гістарычнага герба 1796 года, «адлюстраванне якога актуальнае і зараз». Але і папярэдні герб, сімвал Вілейкі і Вілейскага раёна адносіцца да гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі, ён і быў пакладзены ў аснову сцяга.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Сцяг горада Слуцка і Слуцкага раёна.

санне герба: «Надаём... гораду герб даўні Княства Слуцкага, менавіта верхніку ў полі чырвоным у панчыры на белым кані, звычайна названая Плагчыцы, які трымае меч дабыты...» Далейчык Ціоту ў сваіх кнігах прыводзіць адбіты пачатак горада Слуцка, гарадскога суда Слуцкага княства, што датуецца XVII—XVIII стагоддзямі, у якіх ёсць адлюстраваныя як крылатыя каня, так і ўзброенага верхніку.

22 студзеня 1796 года ўзяны горад Слуцк Мінскай губерні атрымаў двухчастны герб, у верхняй частцы якога «герб Мінскі, у ніжняй, у чырвоным полі — верхнік, які скача, апрануты ў панчыры, што прыкрываецца шчытом і трымае ў правай руцэ меч на размах». Амаль ідэнтычныя гербы атрымалі па ўказе імператрыцы ў 1781 і 1796 гадах беларускія гарады Себж, Сураж, Чэрыкаў, Троба заўважыць, што геральдычныя фігуры ў гэтых гербах былі выкананы мастакамі Геральдыістарскай канторы, якія імкнуліся адлюстраванне ў адзеным верхніку асаблівасці ваеннага абмундзіравання таго часу. Асаблівасць гэта дакладна праглядзець у галаўных уборах — шлемых з доўгімі плюмажамі, характэрнымі для драгунскіх палкоў.

У 2001 годзе Слуцкі гарадскі Савет дагатаў зацвердзіць герб Слуцка ў прапанаваным варыянце. У ім у блакітным полі барочнага шчыта на зялёнай увагнутай акачэнасці адлюстраваны сярэбраны конь з крыламі. Пегас — сімвал натхнёнай паэтычнай творчасці. Ён з'яўляецца адным з персанажу

Соф'ю Парфір'еву Кусьянкову з в. Лучын шчыра віншуюць з прыгожай датай! Зычым моцнага здароўя, бадзёрага настрою, новых творчых поспехаў, прыемных сустрэч... Увачы ў будні, удачы — у светы! Хай добрыя весткі прыходзіць у хату! З навай суседкі, сям'я Саенкаў са Жлобіна, сябры з Мінска, прафкам СВК «Лучын».

Фота слова

Віншуюць з днём нараджэння сапраўднага палкоўніка Івана Вацлававіча РАМАШКУ з г. Мінска. Жадаем да ста год атрымліваць асалоду ад жэстыцы, заставацца заўсёды любімым і любячым мужам, бацькам, дзядулем. Сябры з мінулага, в. Узлічч.

УПАРТАЯ ФАРТЭЦЫЯ ГІСТОРЫЯ ФАРМІРУЕ ГРАМАДЗЯНІНА

Лёс іншага горада ці замка часам мае многа агульнага з лёсам чалавека. Вось Д. Бруна адправілі на вогнішча, а Г. Галілей публічна пакаяўся і ціха памёр у сваёй пасцелі. А ўся праблема ў тым, што Д. Бруна заўпарціўся — пайшоў наперакор сіле. Гэта таксама і з гарадамі. Вунь Парыж у апошнюю вайну не аказаў супраціўлення немцам і пазбегнуў долі Кёнігсберга, які быў зруйнаваны. Але тут толькі гістарычныя паралелі, бо мы ўсё ж за тое, каб адстойваць сваё. У нашай гісторыі ёсць шмат прыкладаў з гераічнага мінулага. Напрыклад, шырокавядома Брэсцкая крэпасць, а калі зазірнуць яшчэ ў глыбіню стагоддзяў, то нам нік не абмінуць легендарную Ляхавіцкую фартэцыю.

Паглядзеўшы на месца, дзе ў XVI стагоддзі стаяў бастыённы замак, цяжка паверыць, што тут увагуле нешта было. Пустка над ракой Ведзьмай, і калі б не памятыны знак, то ў гэты бок і галавы не павярнуў бы. Як магло здарыцца, што ад такога збудавання і каменя не засталася? Калі глядзіць на старадаўнія гравюры, то бачым усю веліч той фартэцыі.

Напрыканцы XVI стагоддзя Ян Хадкевіч замест драўлянага замка ўзвёў мураваны — 220х175 метраў з бастыёнамі на вуглах, з брустверамі і байніцамі для абстрэлу праціўніка артылерыяй.

Замак абнеслі ровам, вада ў яго паствупала з Ведзьмы. У фартэцыю можна было трапіць толькі праз мост, які падмаўляў на ланцугах, а пад замкам знаходзіліся скляпенні, ад якіх вёў патаемны ход з тэрыторыі фартэцыі.

Ляхавіцкі замак адносіўся да новагатайскай фартэфікацыйнай сістэмы, якая было тады даволі папулярнай у Еўропе. Фартэцыя была самай магутнай не толькі ў Вялікім Княстве Літоўскім, але і ва ўсёй Рэчы Паспалітай.

У замку знаходзіўся гарнізон, якому дапамагалі народнае апалячэнне і наваколныя шляхта. Ляхавіцкая фартэцыя знаходзілася ў стратэгічным месцы і не дзіўна, што яна прыцягвала увагу суседзяў Княства.

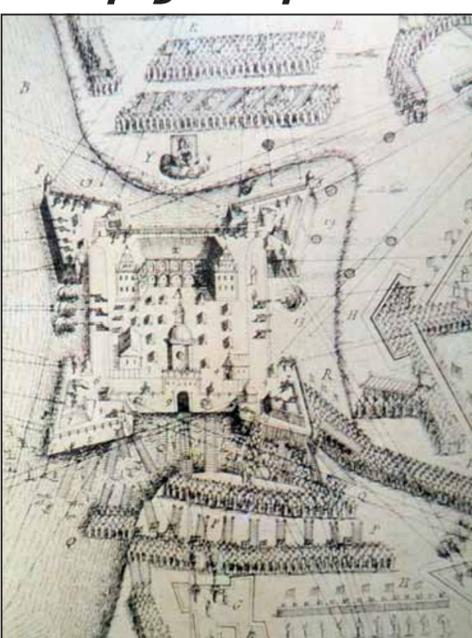
Тут і схавана адна з прычын, па якой замак зніў. Хоць, як бачым, на тэрыторыі Беларусі іншыя замкі захаваліся поўнасцю, напрыклад, Нясвіжскі ці рэшткі, як у Навагрудку, а ёсць яшчэ замкі ў Міры, Лідзе, Ружаных...

Ляхавіцкі замак упарта супраціўляўся, але не здолее вытрымаць бясконцыя аблогі і штурму.

Тэрыторыя Беларусі тых часоў — гэта арэал, дзе высвятлялі адносіны розных краіны, унутрыгрупой. Іншым рэчам няпроста было разабрацца, тама на чым баку выступае.

Змай 1595—1596 гадоў фартэцыю штурмавалі казакі Халейкі і не здолелі ўзяць, а з 1648 па 1654 год замак зноў тройчы бралі ў аблогу ўкраінскія казакі і кожны раз гарнізон удавалася адбіць.

Толькі вытрымалі аблогу каза-

Старадаўняя гравюра «Аблога Ляхавіцкага замка — 1660 год»

кова паруху і здер, а вось з вадой прасіянна, якое мела для Княства трагічныя наступствы — прывяло да знікнення дзяржавы.

Вось у 1660 годзе войска ваяводы І. Хаванскага дайшла да Брэста, а затым, калі ён вяртаўся, то аблажыў Ляхавіцкі замак. Хаванскі думаў вырашыць усё мірна і 20 сакавіка паслаў да каменданта фартэцыі дэлегацыю з дваран і палкоўнікаў «...каб Ляхавічы без крыві здаць». Але камендант С. Юдыцкі і жыхары горада, якія схаваліся ў замку, на перамовах не пайшлі, і 23 сакавіка І. Хаванскі накіраваў яшчэ адну дэлегацыю, але атрымлівае адказ «...больш дэлегацыі не прысылаць, бо капітуляцыя горада нікому і ніколі не будзе».

Пасля няўдалых перамоў усе пачалі рыткавацца да штурму. Пасля столькіх аблог сядзені фартэцыі былі ўжо моцна пашкоджаны і гэта, здавалася б, павінна было значна аблегчыць задчу штурмування.

Да ваяводы Хаванскага перабег пакаёвы слуга каменданта замка нейкі С. Валскі і паведаміў, што хлеба хопіць на год аблогі, дастат-

маніць войска Княства, з Ляхавіцкай фартэцыі забралі 19 гармат, і гэтым аслабілі яе моц.

Змай 1706 года вайна ваялася на тэрыторыі Княства і Карл XII паслаў войска пад Ляхавічы, бо тут знаходзіліся казакі палкі Пятра І. Але казакі не адступілі, а заселі ў замку.

У свой час казакі штурмавалі замак, а цяпер за яго сценамі ўкраліся самі.

Аблога зацягнулася, а калі праз паўгода шведы атрымалі падмогу, то казакам давялося здацца. Да аблогі рускае войска не было падрыхтаванае, заканчаныя харчы і боепрыпасы, а штурм шведаў аказаўся зацэпным.

І першае, што зрабілі шведы пасля перамогі — узарвалі ўмацаваны замак. Менавіта яны нанеслі найбольшыя пашкоджаны фартэцыі, але на гэтым лінія часны для замка не закончыліся. У 1709 годзе замак з рускім гарнізонам двойчы абладала войска польскага караля Ляшчынскага са сваім саюзнікам гетманам Мазэпам.

Затым войскі Пятра І ўжо з Р. Агінскім выйвалі з замка Мазэпу, а неўзабаве А. Сапега прымусіў Р. Агінскага пакінуць замак.

Усё перамянялася, і сапраўды разбіраўся, што ў яго саюзнік і чыя інтарсы абараняўся.

Пасля такага аблогі і штурмаў замак прыйшоў у заняпад, а самі Ляхавічы ператварыліся ў невялікае мястэчка.

Яшчэ ў XVIII стагоддзі можна было бачыць руіны легендарнага

Памятны знак на месцы фартэцыі.

скам ішоў П. Сапега. Зразумела, што ад усіх гэтых аблог найбольш пакутавала насельніцтва. У Ляхавічах засталася толькі 17 двароў.

Ляхавічы на 9 гадоў былі вызвалены ад усіх падаткаў, а пасля гэтых тэрмін былі павялічаны яшчэ на дзевяць. Некалькі зруйнаваных вёсак не палілі падаткі 30 гадоў.

Але самае цяжкае выпрабаванне для Ляхавіцкага замка былі напердзе. Горад яшчэ не акрэп, як пачалася Паўночная вайна. Каб уз-

Сымон СІВІНЮЧЫН. Фота аўтара.

«ПЯЦЬ БУЛЬБІН»

Магілёўская гарадская арганізацыя Чырвонага Крыжа падвая вынікі дабрачыннай акцыі «Пяць бульбін».

Дзеці і дарослыя на працягу месяца збіралі бульбу, агародніну, розныя харчы, цёплае адзенне і сродкі гігіены для адзіночкі і нямоглых пенсіянераў. Усяго ўдалося дапамагчы 298 магілёўскім пенсіянерам і ветэранам вайны.

— За месяц, пакуль доўжылася акцыя, сабралі больш за 80 мяхоў бульбы, — робіць справядачу старшыня Магілёўскай гарадской арганізацыі Чырвонага Крыжа Альбіна Самусенка. — Людзі прынеслі больш за паўтоны гародніны — цыбулю, моркву, кабачкі і капуста, з паўтысячы слоікаў розных нарыхтовак і кансервацыяў на зіму, а таксама 70 кілаграмаў цукерак, пачэння, варэння і іншай салодкай прадукцыі.

Ласункамі дзяліліся з пенсіянерамі ў асноўным дзеці, бо школы Магілёва бралі самы актыўны ўдзел у акцыі. У Чырвоным Крыжы дзякуючы юным дабрачыннікам з сярэдніх школ № 32, 28, 23 і 4, а таксама навучцам Магілёўскага эканамічнага прафесійна-тэхнічнага каледжа, прафесійнага ліцэя № 9 і інстытута правазнаўства. Студэнты апошняй ВНУ сабралі грошы, а потым набылі на рынку для дзвюх бабўлаў па мяху бульбы.

У цэнтры медыка-сацыяльнай дапамогі Чырвонага Крыжа зварталіся самыя розныя людзі з жаданнем дапамагчы старым: напрыклад, магілёўскае прадпрыемства, якая мае швацніццх, прывезла паўсотні мужчынскіх куртак.

Ілона ІВАНОВА.

Простыя рэчы

СЛУП

Каму з нас невядомая такая ўстойлівая выразка: **Стаяць як слуп** — знерухоমেць ад нечэга нечаканага ці нават страшнага, не могуць вымавіць ні слова.

Альбо — **паставіць да ганебнага слупа** — абвінаваць у нечым сур'ёзным, у здрадзе, напрыклад.

Гісторыі ведаюць **Геркулесавыя слупы** — гэта старажытная назва Гібралтарскага праліва. Так называлі іх лацінцы, а грэкі — слупамі Геракла, а яшчэ раней фінікійцы — слупамі Мелькарта. Старажытныя жыхары ўзьярэжаў Міжземнага мора лчылі іх «краем свету», месцам, дзе заканчваецца суша. Гэта потым людзі старой Еўропы выйшлі ў акіяны, адкрылі новыя землі.

А мне пры напісанні гэтага артыкула найперш успомнілі некалі працэнтае. Была ў раннім хрысціянстве такая рыч — ступніцтва, па руску — ступнічавасць. Вырасьў ступніцтва дакладна весткі аб гэтай пльні. Звартаўся да даведнікаў, спрабаваў знайсці нешта ў інтэрнеце. А дапамог ведаецце што? — наш слаўны «Атэістычны слоўварь» 1986 года выдання. Увогуле атэістычная літаратура, выддзёная ў часы СССР, часта барыць з рэлігійнай самым разнастайным фармаў, утрымлівае шмат фактычных звестак, з'яўляецца неаб'ядна экскурсаводам. Проста трэба адкінуць ідэалагічнае афарбоўку. Дзь вось, паміж іншым, не паддацца ступніцтва — разнастайнасць хрысціянскага аскетызму. Яно заключаецца ў тым, што паслядоўнік добраахвотна ахвяраваў сабе на доўгую ізаляцыю і знаходжанне ў лобы час дні і ночы на адкрытай плячэцы, якая рабілася на слупе.

Заснавальнікам гэтага руху, калі можна так сказаць, лічыцца Сямён Ступнік, які жыў у 356—469 гадах. Наколькі помню з некалі і не дзе працэнтага: гэта былі не проста манахі, што выбралі для свайго адасаблення ад людской мітусні не пачору, не манастыр, не скіт — а менавіта слуп. Яны былі своеасабымі прапаведнікамі і прадказальнікамі будучыні. Ну, а як прадказвалі — гэта ўжо пакрыта цемрай гісторыі. Хоць нешта прасочваецца і ў нашы дні. У небагім беларускім кінафільме «Белыя росы», герой, якога іграе акцёр Карачанцаў, для таго, каб яго пачулі і зразумелі, залазіць на дрэва, на той жа слуп. Праўда, не прадказвае і не прапаведуе, але спявае.

У рускай мове існуе слова — столп. Гэта альбо вежа, альбо стобла-колонна. Іначэ там ёсць выраз пра стобл грамадства. Пушкін некалі, адчуваючы свой геній, напісаў слаўтае: *Я памятник себе воздвиг нерукотворный, К нему не зарастет народная тропа, Вознесся выше непокорной Александрийского столпа.*

Слуп

Але і стаўбы-стаўбыцы ў суседняй мове існуюць. Слаўтыя запаведнік на Енісеі, каля Краснаярска, дзе каменныя «стаўбы» ствараны разам з тайгой унікальны рыльеф. У рускай мове былі яшчэ «стаўбыцы» — склепныя скруткі, на якіх захоўвалася запісы самага разнастайнага зместу, у тым ліку і крымінальнага, а таксама запісы аб радаслоўнай дваран. Таму самыя паважаныя з іх і называліся — стаўбыныя дваране. Але ж і ў нашай Беларусі ёсць горад Стубоўцы.

Увогуле ж, паводле стваральніка аднаго з першых расійска-крыўскіх ці беларускіх слоўнікаў Ластоўскага — стоуб, стоубчык, стаубец, стаубун — гэта гліняны посуд для самага рознага начыння, але яго асобная форма адвадзяе форме, падобнай да слупа. А слуп — ён і ёсць слуп. Ну як жа абсыць без Янкі Брыля з яго зачараванай музыкай слова, з яго трагным веданнем псіхалогіі беларускага селяніна. Апавесць «Ніжня Байдунь» (гэта назва вёскі):

«Зрашты ў тую ноч, калі на свеце гула і падывала белая завяршуная цемра, Захар Іванавіч Качко (так ён любіў называцца) вяртаўся з карчмы пехатою. Доўга ішоў з мястэчка, нягледзячы, з блытаннем ног і адпаведным унутраным маналагам. Урэшце сям-так набрыў на слуп каля павароткі і, шчасліва абняўшы яго, прытуліўся да сідэзёнай драўніны аброслай шчакой, ціха, п'яччотна спытаў: — Чы тутэйш вель Дольна Байдунь?»

Спытаўся на вое тады афіцыйнай, бо гэта — з краіны майго маленства, з паловына дзвядцятых, заходнебеларускіх гадоў.

нас жа, у Беларусі, да многіх вёсак першыя слупы электраперадач падыдзілі якраў у 60-я гады мінулага стагоддзя.

Дзякуючы слупам з'яўляліся ў вёсках радыё, тэлефон... Як бяжыць час. Мы, каму крыху за п'яцьдзесят, невя яшчэ не прывычалі адносіць сябе да старажыльных пакаленняў. Але ж... Радаваліся мы, калі замест газніцы запальвалася ў хале лампачка, калі загаварыла ў ёй радыё. Адзін з першых успамінаў маленства: сяджу на ўспончцы і слупаю па радмы паведамленне аб паляце ў космас Гагарына. Мала што разумее, але настрой у хале прыўзняты. Бацькі, якія таксама мала што разумее, проста адчуваю

«БЕЛАРУСКІ ГОЛЬФ-КЛУБ» ГУЧЫЦЬ ПРЫГОЖА!

У канцы мінулага года Прэзідэнт Беларусі падпісаў указ аб будаўніцтве гольф-клуба. Аб'ект павінен быць пабудаваны да канца 2010 года за два кіламетры ад пасёлка Калодзіцкіх. Наш карэспандэнт вырашыў высветліць падрабязнасці будаўніцтва спартыўна-турысцкага цэнтру.

Гольф прынята лічыць вельмі дарагім задавальненнем. Для пачатку трэба пабудаваць у краіне гольф-поле з інфраструктурай. У дадзеным выпадку размова ідзе аб мільёнах долараў. Самім жа гольфістам трэба яшчэ купляць інвентар, які дорага каштуе. Да таго ж не трэба забываць наконт членскага білета. У Расіі, напрыклад, членам гольф-клуба можна стаць за 20 тысяч долараў.

Гісторыя беларускага гольфа

Гэта ўжо не першая спроба будаўніцтва гольф-клуба ў Беларусі. У 2003 годзе было пабудавана міні-поле для гольфа. Але праз два гады яго давялося зачыніць з-за вялікіх падаткаў. Гродзенскія ўлады ў 2005 годзе таксама разглядалі магчымасць будаўніцтва поля для гульні ў гольф, але далей справа пакуль не пайшла.

У 2007 годзе было прынята рашэнне аб развіцці ў нашай краіне гольфа. Гольф-комплекс павінен уключаць гольф-поле чэмпіёнскага класа міжнароднага стандарту, цэнтр навучнага гольфу, гасцінічны і спартыўны комплекс, пасёлка для жылля, інжынерную і транспартную інфраструктуру.

Клуб павінен быць пабудаваны «для стварэння ўмоў для правядзення спартыўных спаборніцтваў міжнароднага ўзроўню, заняткаў гольфам насельніцтва ўсіх узроставых груп». Заказчыкам вызначылі расійска-беларускае

сумеснае прадпрыемства «Гольф Клуб». Ва ўказе таксама адзначана, што адвод зямлі будзе ажыццэўлены на аснове заключэння прамых дагавораў арэнды, а не праз аукцыён. Паводле ўказа, прадпрыемствы, якія будуць увозіць матэрыялы і абсталяванне для будаўніцтва комплексу з-за мяжы, вызваляюцца ад абкладання мытнымі пошлінамі, за выключэннем увозу з Расіі. Кантроль за выкананнем ўказа быў ускладзены на Камітэт дзяржаўнага кантролю.

Спецыялісты сцвярджаюць, што рэалізацыя праекта абноўіць будаўнічую індустрыю раёна, забяспечыць стварэнне новых працоўных месцаў, узвядзенне жылля, дарог, паляпшыць экалогію дадзенай мясцовасці, актывізуе працу мясцовых турыстычных кампаній. У хуткім часе плануецца пачаць навучанне гольфу нават школьнікаў.

Што адбываецца сёння?

Сёння на будаўніцую пляцоўку, дзе праз некаторы час павінен быць гольф-клуб, патрапілі вельмі праблематычныя, бо знаходзіцца яна пасярэд лесу. На гэтым месца звычайна лгавая машына не зможа праехаць, хіба толькі грузавік.

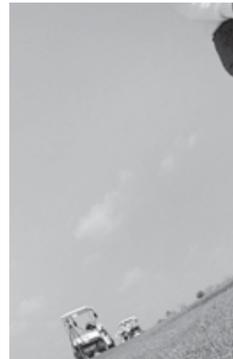
На працягу восені вядуцца работы па расчыстцы тэрыторыі, бурэнні артызанскіх шчылі, выверцы ўзроўню і бераговае лініі будучых штучных вадаёмаў, размежаваных каскадамі.

Распрацоўкай праекта займаюцца гольф-архітэктары з сусветным імем Дэйв Томас і Пол Томас з брытанскай кампаніі Dave Thomas Ltd. Архітэктурны план ужо распрацаваны. Гольф-клуб — гэта не толькі поле для гульні, але таксама і інфраструктура, таму запланаваны цэлы клубны пасёлак. Перадвыя прыкладна 100 будынкаў і інфраструктуры, якія будуць з'явіцца ў будучым.

кі на водаадводных мерапрыемствах. Дрэнажная сістэма будзе размешчана пад усім полем. Гэта значыць, што ніякі лівень не пагража заталпеннем пляцоўкі.

Будаўніцтва гольф-клуба, якое толькі пачынае набіраць абароты, ужо становіцца скажальна на эканамічных паказчыках Мінскага раёна.

На афіцыйным сайце Мінскага абласнога выканкама паведамляецца, што «арганізацыі вобласці сёлета ў першым квартале прыцягнулі \$312,1 млн замежных інвестыцый. Расійска-беларускае

На будаўніцтва гольф-клуба ў Мінску ўжо выдаткавалі больш за 100 працэнтаў, да іх набліжаецца Саветскі і Ленінскі (на 91 і 82 працэнтах), самая горшая сітуацыя ў Францэнскім раёне: тут жыхары забяспечаны толькі на 40 працэнтаў.

сумеснае прадпрыемства «Гольф Клуб» інвестуе ў стварэнне спартыўнага комплексу \$125,7 млн, у тым ліку сёлета — \$18,1 млн. Частка праектаў, якія плануецца ўключыць у праект, акупіцца ў выніку продажу VIP-катэджаў пад жыллё або загарадных дамы. Чакаецца, што поле для гольфа пад Калодзіцкімі ўбачыць першых аматараў гольфа ў 2010 годзе. А вось адча катэджнага пасёлка запланавана на 2014 год.

Меркаванне прафесійнага гальфіста

Мы патэлефанавалі намесніку дырэктара па развіцці гольфа Мінскага гольф-клуба Вадзіму БЕГУНУ. Да таго ж Вадзім Анатольевіч — першы беларускі прафесійны гальфіст, менавіта ён яшчэ ініцыятыўе была створана кафедра гольфа ў Акадэміі фізічнага выхавання.

— Вадзім, скажыце, можа, нам не трэба будаваць цэлы гольф-клуб? Можа, досыць было б аднаго поля для гольфа?

— Дык гэта і будзе поле для гольфа. Толькі полася да ўсяго гэтага яшчэ і інфраструктура.

— А чаму на будаўніцтва падобных аб'ектаў інвестуюцца вялізныя сумы? Бо ў дадзеным выпадку гаворка ідзе амаль аб 126 мільёнах долараў... — А адкуль у нас такая інфармацыя? (дазвіленне сьпітаў Вадзім Анатольевіч).

— На афіцыйным сайце Мінскаблывканкама прачыталі...

Бліц-апытанне А вы пойдзеце гуляць у гольф, калі пабудуюць гольф-клуб?

Віктар БАКА, мастак: — Я абавязкова пайду. Я творчы чалавек, мне цікава ўсё новае. Праўда, яшчэ нікога не ведаю ад месцазнаходжання гэтага самага гольф-клуба. Калі яго пабудуюць заўвяду ад Мінска, то ў мяне не будзе магчымасці туды часта ездзіць. А вось калі за некалькі кіламетраў ад сталіцы, то з вялізнай радасцю з'езджу пагуляць.

Людміла КАВАЛЕВІЧ, студэнтка: — Ці пайду я гуляць у гольф? Усё залежыць ад кошту. Я чула, што членскі білет каштуе вельмі дорага, некалькі дзясяткаў тысяч долараў. А адкуль у мяне такія грошы? Мне трэба тады ўсё жыццё збіраць грошы на адзін членскі білет! А жыць тады як?

Ніна ГУЛЯШОВА, урач: — Ведаю, у мяне вельмі аддаленае ўяўленне пра гольф. Ніколі ў сваім жыцці яшчэ не гуляла ў гэты від спорту. Але цяпер у мяне на гэты і няма волнага часу. Можа, калі стану больш свабоднай, да таго часу якраз пабудуюць гольф-клуб, тады і схаджу. А цяпер я не магу знайсці часу нават для таго, каб схадзіць у той жа тэатр.

Ганна ШАРКУНОВА, спявачка: — А калі ў нас пабудуюць гольф-клуб? Як толькі гэта адбудзецца, я абавязкова з'езджу пагуляць у гольф. Праўда, у мяне шчыльны графік.

Дзясня БУДАЙ, ганьляр: — З радасцю пагуляю бы ў гольф! Праўда, ёсць некалькі нюансаў. Па-першае, калі будзе каштаваць гэтае задавальненне? Я ведаю, што вялізны грошай. За адзін толькі членскі білет трэба будзе заплаціць вялікую суму! Па-другое, не думаю, што ў новым гольф-клубе знойдзецца месца для ўсіх ахвотнікаў. Мне здаецца, што гэты від спорту будзе элітным.

— Вядома, гольф — гэта нятанна вядуць спорт. Але мяне здаецца, што гэтая сума завышаная. Ва ўсякім разе, гэта трэба ўдакладніць у той фірмы, якая займаецца будаўніцтвам.

— А ў нас у краіне шмат аматараў гольфа? Ці будзе хто-небудзь хадзіць гуляць у гольф?

— Не, у нас у краіне практычна няма аматараў гольфа. Больш за тое, можна сказаць, што мы будзем стартваць практычна з нуля. Калісьці ж трэба пачынаць! Такі від спорту, як гольф, у нас у краіне пакуль яшчэ наогул не развіты. Бо нават у Казахстане ёсць гольф, на гаворачы ўжо аб Расіі. У Вялікабрытаніі наогул у кожнай вёсцы ёсць сваё мінімальнае поле для гольфа. Так што наш таксама ўжо даўно трэба займацца развіццём гэтага віду спорту.

— Вадзім, але ў вас ужо была спроба ўзняць папулярнасць гольфа ў нас у краіне. Вы адкрылі міні-гольф? — Так, у 2003 годзе я з разам са шведскім бізнесменам адкрыў клуб міні-гольфа, які абшлюся нам у сто тысяч долараў. Тады замежным бізнесменам вельмі здзівіў працэс збору дакументаў, патрэбных для будаўніцтва клуба, а таксама памеры падаткаў. Мы пісалі нават ліст наверх, прасілі аб паніжэнні падаткаў для клуба. У выніку з гарыжанкам прыйшоў адмоўны адказ. Нигледзячы на ўсе складанасці, клуб міні-гольфа быў адкрыты. Але ў канцы 2005 года клуб быў зачынены з-за нерэнтабельнасці. Адбылося гэта з-за вялікіх падаткаў. Кошт білетаў быў вельмі нізкім (даўне гадзіны гульні каштавалі 6 тысяч беларускіх рублёў). Кошт мы так і не павялічвалі, бо першапачаткова не ставілася мэта зарабіць грошы. Гэта быў сацыяльны праект.

Як вы лічыце, у нас у краіне гольф можа стаць масавым відом спорту? Або ўсё-такі, гаворачы ўжо аб Расіі, гольф — гэта прывілей выбранных, багатых людзей? — Я лічу, што зрабіць гольф масавым відом спорту вельмі рэальна. Але калі гэты від зарыў і займаецеся ім, то ў нас не будзе такіх вялізных коштаў на членскі білет, як у той жа Расіі. Там адзін білет каштуе каля 20-25 тысяч долараў. Я зараз не магу назваць дакладную суму, але гэта будзе каштаваць у шмат разоў танней, чым у той жа Расіі. Да таго ж мы зараз працуем над тым, каб гольф стаў масавым відом спорту. У будучыні ў нас ёсць жаданне арганізаваць турніры з удзелам ганьлястаў розных краін.

Дзмітрый БОБРЫК.

Куды схадзіць «ПА-МАЛЕНЬКАМУ»?

Сталічны праспект Незалежнасці — самы шматлюдны ў любы час сутак, яго чысціня звычайна ўражае гасцей. Але тым, каму даведзіцца ішчыцца туды па ім, часта трэба разлічваць свае сілы ва ўжыванні напояў. Знайсці прыбыральню тут не так ужо і проста, не кажучы пра астатнія раёны горада...

Праблема «куды схадзіць па-маленькаму» штодзённа паўстае перад тысячамі жыхароў і гасцей сталіцы.

Гэты фантом — прыбыральня

Па санітарных правілах і нормах (СанПін 10-7-2003), прыбыральні павінен знаходзіцца адна ад адной у радыусе не менш за 500-700 метраў і быць абзначанымі ўважымым указальнікам.

Выбіраем маршрут: кінацэнтр «Кастрычнік» — плошча Незалежнасці, як адну з гаюльчых і шматлюдных частак горада. Мэта — высветліць, наколькі складана гошчу, які ўпершыню прыехаў у сталіцу, знайсці патрэбнае месца.

Калі самаго кінацэнтру прыбыральня няма, затое ёсць унутры і толькі для наведвальнікаў. Туды, набраўшыся нахабства, можна зайсці, але вынік не гарантваны.

Да плошчы Я. Коласа ні аднаго «наміку» на самае наведвальнае месца ў жыцці. Хоць, як пасля высветлення, яны ёсць за філармоніяй.

Адна з вядомых мяе прыбыральняў месціцца на вуліцы Казлова, аднак з перспекта нічога не выдае яе наяўнасці.

Першы указальнік патрапіў на вочны толькі на плошчы Перамогі. Прычым, заўважыць яго адразу, асабліва ў машыне, якая рухаецца па праблематычна.

Кастрычніцкая плошча. Прыбыральня ёсць у Аляксандраўскім парку, але на перспекце ізноў ні знаку пра яе месцазнаходжанне.

Ва ўніверсема «Цэнтральны» на запытанне аб прыбыральні адказалі адным словам: «МакДоналдс».

Шмат хто разглядае гэтую рэстарцыю выключна толькі ў такім ракурсе. Але проста так наведвацца ў прыбыральню не заўдзя магчыма. Гэта ў кіеўскіх лубога пускоў па адной прасьбе: там дзейнічае спецыяльная распрадэжніце мясцовых уладдў.

У ГУМе папрасілі прабачэння за зачыненую на рамонт прыбыральню...

Пры добрым зроку і надвор'і праз дарогу ад ГУМа на вуліцы Леніна можна заўважыць запяветны літары М і Ж. Але ўздвож перспекта пра гэта нічога не сведчыць.

Другі указальнік знаходзіцца пры-

чыма. А як абыходзім? Вунь, на тэатру, а па-іншаму нельга.

Дзясняны гадзю 16: — Ведаю, я не тутэйшы. Та-ма нічога вам скажаць не магу. Прыбыральню я бачыла толькі на вакзале. Указальнік месцазнаходжання прыбыральні па горадзе не заўважыла.

Выкруцаецца народ па-рознаму. Нехта цярпліва чакае прыходу дадому, нехта купляе карту і вучывае схему размяшчэння прыбыральняў. Нехта, як вышэй гадзана жанчына, выкарыстоўвае газон, нехта — завулочки. Але не трэба забывацца, што такія дзеянні будуць аднесеныя да «добра-навага хуліганства» з адпаведным штрафам: ад дзвюх да трыццаці базавых велічын альбо адміністрацыйны арышт.

Дзясняны гадзю 16: Дзясняны гадзю 16: Дзясняны гадзю 16:

Насамрэч у Мінску сітуацыя з прыбыральнямі не так ужо і крытычная, як была гадзю чатыры-пяць тымна. У распрадэжні УП «МАФ» Гарэмаўтадара Мінгарвыканкама на сёння знаходзіцца 48 стацыянарных і 20 модульных прыбыральняў. Калі зазірнуць у якую-небудзь з іх, то ўражаны будзь даволі добрымі: ні тэбе паху, ні бруду, заўсёды ёсць мыла і туалетная папера. Па вестках Гарэмаўтадара, згодна з санітарнымі нормама (1 «ачко» на 1000 чалавек) Кастрычніцкі, Цэнтральны і Партызанскі раёны забяспечаны прыбыральнямі больш чым на 100 працэнтаў, да іх набліжаецца Саветскі і Ленінскі (на 91 і 82 працэнтах), самая горшая сітуацыя ў Францэнскім раёне: тут жыхары забяспечаны толькі на 40 працэнтаў.

Разглядаецца праект па ўста-новцы дадатковых 43 стацыянарных і 32 модульных прыбыральняў, а таксама перадачы прыбыральню парку і іншых культурных аб'ектаў УП «МАФ».

Але чаму прахожыя па перспекце Незалежнасці не могуць убачыць прыбыральню? Што з'яўляецца прычынай: недахоп указальнікаў ці саміх прыбыральняў?

Па тлумачэнні я звярнулася да намесніка дырэктара па ўтрыманні аб'ектаў добраўпарадкавання падраздзялення Гарэмаўтадара УП «МАФ» Людмілы Грыневіч.

У 2007 годзе УП «МАФ» атры-мала 8 модульных прыбыральняў-павільёнаў (тыпу часовай прыбы-ральні на аўтобуснай станцыі «Дружная»). Іх устанавілі ў месцах, дзе было найбольш скаргаў. Гэта кінацэнтр «Масква», стадыён «Пра-цоўныя резервы», па вул. Сураж-скай, каля ст.м. Інстытут Культуры.

У цэнтральных раёнах сітуа-цыя больш-менш нармальна. Яна скаргі дзясняны, ёсць месца, дзе яшчэ

рамантавалі... Літаральна 1 ліста-пада была разламаная модульная прыбыральня па Цэнтральнай вуліцы (ст.м. Аўтазаводская). Разбілі касавы апарат, растурачына сама прыбыральня. Крымінальная спра-ва узбуджана не была, бо скрадзе-ня сумна — не дастаткова вялікая.

«Чысціня прыбыральняў трымаецца за кошт пенсіянераў...»

— Згодна з праграмай размя-шчэння грамадскіх прыбыральняў, якая будзе прынятая, у Мінску да-даткова будуць размешчаны каля 70 прыбыральняў п'яса да нас да-лучаць прыбыральні парку і іншых культурных аб'ектаў. І гэта, на мой погляд, правільна, таму што каб усё было дагледжана, трэба адзін гаспадар. Нас будзе працаваць не 300 чалавек, а ўдвая больш. І гэта будзе праблемай. Мы цяпер ар-андуем памішканне ў Рэмаўтадара Кастрычніцкага раёна, па вул. Ка-зіна. Памішканне маленечка і вузкае. У нашым кабінце на 8 м² працуе я як намеснік дырэктара, начальнік участка і прыходзіць 8 чалавек майстроў, якім патрэбна і паперы недзе запаячыць, і г.д. Ку-ды размясціць больш спецыяліс-таў — невядома.

А ў нас яшчэ павінна быць тэхніка. Яны закулываюць, але, зноў жа, куды ставіць: базы няма, цёп-лых бойкаў таксама. Яны патрэб-ны зойма, каб не перамярзла ма-

шына з вадой. Перш чым развезці туалетную паперу, яе трэба недзе пакласці, а складскіх памяшканняў у нас няма.

Другі галаўны боль — нізкая зар-аботная плата. Праца не прэстыж-ная. І гучыць таксама не прэстыж-ная — прыбыральчыца туалету. Раней ішла на працу тая, хто не меў жыл-ля, калі яго выдзяляліся. Гэта быў самы вялікі стымул. Цяпер жыллём не забяспечваюцца, а заробак пры-быральчыцы — 500 тыс. Хто той-дзе? Чысціня прыбыральняў трыма-ецца за кошт пенсіянераў, якія пра-цавалі, а цяпер засталіся. Малодыя да нас не ідуць. Штат у нас неўка-млектаваны на 30 працэнтаў. Пра-це 8 (2 у дэкрэце) штатных майс-троў, на кожнага па 10 прыбыраль-няў. Кожны дзень іх абісыці і пагля-дзець — даволі складана.

А зараз яшчэ адна праблема — людзі звальняюцца. Раней жа быў 16-гадзінны працоўны дзень. Чала-век адрабараваў і — на выхадныя. Цяпер можна рабіць толькі 11-га-дзінны працоўны дзень. Некаторыя падлічылі, што гэта нявыдадана, та-му і кідаюць працу.

— Ну, а што датычыцца абазна-чэння, тут усё вельмі проста тлум-ачыцца. ДАі не дазваляе выхав-ваць знакі па перспекце, бо яны загрушчваюць прасторы.

Я бачыць, размова доўга. Да-рэчы, вам не трэба «па-малень-каму?»

Настася ЗАНЬКО.

— Вядома, гольф — гэта нятанна вядуць спорт. Але мяне здаецца, што гэтая сума завышаная. Ва ўсякім разе, гэта трэба ўдакладніць у той фірмы, якая займаецца будаўніцтвам.

— А ў нас у краіне шмат аматараў гольфа? Ці будзе хто-небудзь хадзіць гуляць у гольф?

— Не, у нас у краіне практычна няма аматараў гольфа. Больш за тое, можна сказаць, што мы будзем стартваць практычна з нуля. Калісьці ж трэба пачынаць! Такі від спорту, як гольф, у нас у краіне пакуль яшчэ наогул не развіты. Бо нават у Казахстане ёсць гольф, на гаворачы ўжо аб Расіі. У Вялікабрытаніі наогул у кожнай вёсцы ёсць сваё мінімальнае поле для гольфа. Так што наш таксама ўжо даўно трэба займацца развіцём гэтага віду спорту.

Дзмітрый БОБРЫК.

Далікатная тэма

Аўтарытэтная 30 працэнтаў рэнтабельнасці — гранічная мяжа пры павышэнні платы за навучанне

Нельга сказаць, што студэнты, якія навучаюцца за ўласныя сродкі, не былі маральна падрыхтаваныя да таго, што кошт платы за навучанне можа ўзрастаць. Адпаведны пункт, які пакідае права за ВНУ падпімаць плату за навучанне, як правіла, утрымліваецца ў дагаворах на навучанне спецыяліста на платнай аснове, якое заключаецца паміж студэнтам і ВНУ. Тым не менш паведманне аб павышэнні платы за вучобу стала для многіх сем'яў нечаканай навіной. Самейны бюджэт цяпер чакаюць дадатковых выдаткаў...

— Есць Указ № 126 «Аб некаторых пытаннях платнага навучання ў дзяржаўных установах, якія забяспечваюць атрыманне вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі» ад 28 лютага 2006 года, згодна з якім кошт платнага навучання ў дзяржаўных ВНУ і СОНУ вызначаецца ў памеры эканамічна абгрунтаваных выдаткаў, неабходных для падрыхтоўкі спецыялістаў па канкрэтнай спецыяльнасці (спецыялізацыі) ў той ці іншай навукальнай установе і ўзроўню рэнтабельнасці не больш як 30 працэнтаў», — паведаміла карэспандэнту «Звязды» **начальнік упраўлення сацыяльна-эканамічнага развіцця Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Лідзія СУБОЦКАЯ.** — Але, напэўна, ніводная з навукальных устаноў не працуе з 30-працэнтнай рэнтабельнасцю. Расшэне аб павышэнні платы навукальных устаноў прымаюць, зыходзячы са сваіх рэальных выдаткаў па падрыхтоўцы спецыялістаў, якія ўключаюць камунальныя плажы, заробковую плату выкладчыкаў і многія іншыя пункты. А паколькі з 1 лістапада памер заробку ў бюджэтных сферы павялічыўся на 25 працэнтаў, гэта і стала падставай для перагляду ўстаноўленага раней кошту навучання. Але падкрэсліваю, што не Міністэрства адукацыі ўстаноўляе кошт платы за навучанне, мы толькі кантралюем гранічны ўзровень рэнтабельнасці.

Як запэўніў журналіста «Звязды» ў галоўным адукацыйным ведадстве, толькі на лічэнных спецыяльнасцях у ВНУ ўстаноўлены кошт, які перавышае выдаткі бюджэту на падрыхтоўку спецыяліста. А на пераважнай большасці спецыяльнасцяў гэта сума значна меншая. Аналагічная сітуацыя назіраецца ў СОНУ. Так, у 2007 годзе сярэдні кошт навучання ў ВНУ, падпарадкаваных Міністэрству адукацыі, склаў каля 1014 долараў ЗША, а ў сярэдніх спецыяльных навукальных устаноў — каля 638 долараў ЗША. У той жа час для падрыхтоўкі сярэднястатысцкага студэнта-бюджэтніка патрабавалася сума ў 1736 долараў ЗША без уліку выплаты стыпендыі, а навучніца СОНУ — каля 1500 долараў ЗША (зноў без уліку стыпендыі). Дарэчы, сярэдні ўзровень рэнтабельнасці пры вызначэнні кошту платнай падрыхтоўкі спецыялістаў у 2007/2008 навукальным годзе склаў у падпарадкаваных Міндукацыі ВНУ усюго 10,5 працэнтаў, а ў сярэдніх спецыяльных навукальных устаноў — 12 працэнтаў.

Кошт навучання можа залежаць як ад профілю навучання, так і ад прэстыжнасці той ці іншай спецыяльнасці. Але ўсе разлікі абсалютна праэрыстыя, і калі ў сям'і студэнта з'яўляюцца нейкія пытанні, яны могуць звярнуцца да кіраўніцтва навукальнай установы, каб атрымаць максімальна поўную інфармацыю аб усіх пазіцыях, уключаных у кошт навучання.

У Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэце, напрыклад, кошт платы за навучанне быў павышаны для студэнтаў дзённай формы навучання на 21,8 працэнта. Такім чынам у сярэднім кошт платы за навучанне вырастае ў вядучай беларускай ВНУ прыкладна на 540 тысяч рублёў. Дарэчы, 38 працэнтаў ад агульнай колькасці спецыяльнасцяў у БДУ працуюць з мінімальнай рэнтабельнасцю — да 5 працэнтаў. Крыху больш як 8 працэнтаў спецыяльнасцяў маюць рэнтабельнасць ад 5 да 10 працэнтаў. Рэнтабельнасць ад 10 да 15 працэнтаў маюць 16,4 працэнта спецыяльнасцяў. І толькі адна трэць студэнтаў-платнікаў навучаюцца на спецыяльнасці, дзе рэнтабельнасць перавышае 15 працэнтаў. Самыя «дарагія» ў БДУ спецыяльнасці крынджана факультэта, факультэта міжнароднага адносінаў, Інстытута журналістыкі, эканамічнага факультэта, Інстытута Бізнесу і менеджмента тэхналогій. Трэба дадаць, што на спецыяльнасцях з мінімальнай рэнтабельнасцю (да 5 працэнтаў) кошт платы за навучанне павялічыцца нязначна — усюго на 150 тысяч рублёў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Сярод людзей

Пра нішчасце, якое нечакана прыйшоў у сям'ю Сяргея Пракаповіча, наша газета расказвала. Тады іх сын перабягаў перад школай дарогу і трапіў пад грузавік. Хлопчыка лячылі ў сталіцы, але захаваць нагу не ўдалося. Гэта здарылася пяць гадоў таму, а сёння Ваня ўжо 13 гадоў. Патэлефанаву і пачуў ад маці хлопчыка, што ў іх усё добра, голас у жанчыны быў будзёны. Падума-лася: што такое сёння «добра» для сям'і, перад якой жыццё паставіла такое вы-праваенне?

Прафесійны выбар

НАШЫ ДЗЕШ БАЯЦЦА БУДУЧЫНІ?

Арыенціры для моладзі — высокія заробкі і прэстыжнасць прафесіі

«Для таго, каб ніхто не памыліся ў выбары прафесіі, якая больш за ўсё падходзіць да яго прыроднага даравання, гаспадару належала б выдзельці ўпаўнаважаных людзей вялікага розуму і ведаў, якія б адкрылі ў кожнага яго дараванні», — гэтыя словы належыць іспанскаму навукоўцу Хуану Уартэ, і агучыў ён іх у далёкім 1575 годзе. Варта прызнаць, што за пяць стагоддзяў, якія прайшлі з тых часоў, праблема прафесійнага выбару ніколі не страціла сваёй актуальнасці. Дастаткова сказаць, што з-за няправільнага выбару прафесіі каля 3 працэнтаў студэнтаў у ўласным жаданні пакідаюць ВНУ, больш як 5 працэнтаў маладых спецыялістаў пасля двух гадоў работы па размеркаванні мяняюць род свайх заняткаў і набываюць іншую прафесію. Але далёка не ўсе гатовы прызнаць памылку і адважыцца на кардынальны змены ў сваім жыцці. Як дапамагчы сацыяльнаму самавызначэнню школьнікаў? Ці гатовы сённяшняе выпускнікі самастойна прымаць адказныя рашэнні? На што трэба арыентавацца пры выбары прафесіі? Як правільна пракасіць адукацыйны маршрут? Аб усім гэтым мы гутарым сёння з галоўным псіхологам Рэспубліканскага цэнтру прафесійнага выбару Аленай Леанідаўна.

12 працэнтаў вучняў 11-х класаў, а 88 працэнтаў далі адмоўны адказ. Сярод 10-класнікаў з выбарам будучай прафесіі вызначыліся 26,6 працэнта, а сярод 9-класнікаў станоўчы адказ далі 14 працэнтаў. На пытанне, які крытэрыі вы лічыце важнымі ў сваёй будучай прафесіі, маладыя людзі далі наступныя адказы: 87,5 працэнта вучняў 11-х класаў, 76,2 працэнта вучняў 10-х класаў і 78 працэнтаў 9-класнікаў галоўным лічылі высокі ўзровень заробатнай платы. Прэстыжным прафесіям аддавалі перавагу 57,5 працэнта 10-класнікаў і 11-класнікаў і 50 працэнтаў 9-класнікаў. Некаторыя пішучы ў сваіх анкетках: «Прафесія павінна прыносіць грошы». Разам з тым на перагод прэстыжную прафесію для іх — абрабематычна.

Школа — гэта тое месца, куды дзіця прыводзіць за руку, а выйсці ён павінен самастойна. Між іншым псіхологі сёння вымушаны канстатаваць: нашы дзеці баяцца будучыні.

маленства павагу да працы: як, правіла, іх нашчадкі пачынаюць свай працоўны шлях з самых нізкоў. А мы імкнемся паднесці сваім дзецям усё на сподочку... Заўважым, што таксама яшчэ адна цікавая тэндэнцыя — цяперашнія дзеці не ведаюць, дзе працуюць іх бацькі, якую навучальную ўстанову яны заканчвалі. Калі мы задаём ім гэтыя пытанні, тыя тэлефануюць па мабільным тэлефоне сваім бацькам і пытаюцца. Прабачце, аб якім сямейным выхаванні можа весіцца гаворка?

У 70-я гады мінулага стагоддзя ў савецкім грамадстве назіралася своеасаблівае процістаяне «фізікаў і лірыкаў». Як, на вашу думку, у сучасным грамадстве засталася для іх месца ці галоўнымі героямі нашага часу сталі банкіры, юрысты і мільянеры?

У рэальнасці прафесій, якіх аддае перавагу сучасная моладзь, і сапраўды фігуруюць прафесіі эканамічных напрамкаў. Выпускнікі хочаць быць дыпламатамі, юрыстамі-міжнароднікамі, перакладчыкамі, журналістамі, урачамі, менеджарамі, псіхологамі. Аднак калі я пацкавалася ў двух студэнтаў, якія вывучаюць псіхалогію, прычым навучаюцца за ўласныя грошы, ці будзь яны працаваць у школе, то пачула ў адказ: «Лепш я пайду працаваць на будоўню».

Вучоба без працаўладкавання?

У Наваполацку жартуюць: «У нас звычайны выпускнік ПТВ можа заробіць з цягам часу не менш за прафесара з Мінска. Вядома ж, калі ён будзе працаваць на такім, напрыклад, не бядным прадпрыемстве, як «Нафтан».

Супрацоўнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю Віцебскай вобласці падчас праверак сяродніх спецыяльнай і прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў высветлілі, што ў дагаворах паміж Наваполацкім дзяржаўным прафесійным ліцэем нафтамі і прадпрыемствамі «Нафтан», «Палімір», «Наваполацкі завод БВК» — заказчыкам кваліфікаваных рабочых кадраў чамусьці ў абавязкі прадпрыемстваў не ўключаны гарантыі па працаўладкаванні маладых спецыялістаў, падрыхтаваных на іх заўважкі. Гэтым самым парушаўся Закон Рэспублікі Беларусі «Аб прафесійна-тэхнічнай адукацыі».

Таксама высветлілася, што ў ліцэі нават не вяліся пратаколы пасярэдня камісіі па размеркаванні выпускнікоў. А даведкі тым, што працаўладкаваўся самастойна, выдаваліся са спазненнем.

У інтэрв'е Віцебскага дзяржаўнага станкаінструментальнага тэхнікума чамусьці былі прапанаваны тры навучэнцы, якіх ужо даўно адлічылі. Былі ў тэхнікуме вакантныя пасады, але кіраўніцтва не спыталася паведаміць пра іх наяўнасць на «бярэжы працы». Які накіроўваць некаторых выкладчыкаў на павышэнне кваліфікацыі.

Выніковыя матэрыялы праверкі накіравалі ва ўпраўленне адукацыі Віцебскага аблвыканкама для прыняцця меры ў дачыненні да вінаватых адказных асобаў.

Аляксандр ПУШКАНСКІ.

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

— Алена Леанідаўна, а як вы ставіцеся да адмены прафільнага навучання ў школе?

— Мяркую, што гэта было памылкай, таму што менавіта прафільнае навучанне падтрымліваюць многія маладыя людзей у брацьці працоўнай і прымуся паставіцца да сабе даволі крытычна.

Для сучаснай моладзі характэрная завываная самаацэнка, калі ўзровень іх прэтэнзій не адпавядае таму, кім з'яўляецца насамрэч малады чалавек.

Некаторыя апаненты прафільнага навучання спасылаліся на тым, што не ўсе падлеткі гатовыя ажыццявіць свой выбар яшчэ на школьнай ступені навучання, а прафільнае навучанне на старшай ступені школы пераўтвараецца ў своеасаблівае «вузкакалейку». Мой шматгадовы вопыт, у тым ліку і асабісты, сведчыць, што можа на ісці ад зваротнага. Дапусцім, падлетка памыліўся з выбарам прафілю, але, на шчасце, ён гэты своеасабліва зразумее. Мой сын

школьнікаў была магчымаць пазнаёміцца з той ці іншай прафесіяй, і нават атрымаць кваліфікацыю рабочага ці служачага. Сёння ж міжшкольныя вучэбна-вытворчыя камбінаты або перапрафілівання, або засталіся ўдзелам педагогаў-энтузіястаў.

— Але калі прафесійныя намеры маладых людзей не змяняюцца ў бліжэйшы час, то ні кіраваць грамадскім транспартам, ні карміць нашых дзіцяцей ў навучальных установах проста не будзе каму. Можа ёсць сэнс абмежаваць прыём на старшую ступень школы? Так робяць многія краіны свету...

— Яшчэ 10 гадоў таму такога ажыятажнага попыту на вышэйшую адукацыю як сёння не назіралася. На маю думку, сёння нічога не робіцца для папулярызацыі людзей, якіх самарэалізаваліся праз рабочую спецыяльнасць. Гэта не пафарныя словы, тым не менш я лічу, што ў грамадстве трэба адраджаць страчаную павагу да рабочых прафесій. Неабходна паказаць перавагі рабочай спецыяльнасці, якая заўбядзіць зможыце пракарміць. Больш як 80 працэнтаў вакансій на бярэжы працы — гэта рабочыя спецыяльнасці. Рабочыя кадры складаюць аснову эканомікі любой краіны.

Моладзь не валодае сітуацыяй на рынку працы і не можа прылічыць наперад, які спецыяліст будзе запатрабаваны праз 3-5 гадоў. Асабліва цяжка прыдзецца ў гэтым навучным годзе выпускнікам 9-х і 11-х шкільных класаў, якія разлічвалі, што наперадзе ў іх яшчэ два гады вучобы. Таму зараз яны знаходзяцца ў разгубленасці. Ім асабліва патрабуецца дапамога дарослых.

Надзея НИКАЛАЕВА.

НЕВЯДОМЫЯ ФАКТЫ ВАЕННАЙ КОНТРАРАЗВЕДКІ

У сталічным клубе імё Ф.Э. Дзяржынскага адбылася прэзентацыя кнігі «Ваенная контрразведка Беларусі: лёсы, трагедыі, перамогі...». Гэта першая спроба расказаць шырокаму колу чытачоў аб далёкім і бліжнім мінулым органаў ваеннай контрразведкі на тэрыторыі нашай краіны. Спроба ахапіла падзеі трох умоўных этапам: дарэвалюцыйнага — 1903-1917 гады, савецкі — 1917-1991 і сучасны — са студзеня 1992-га.

Выданне складаецца з трох раздзелаў, першы з якіх уключае 6 дакументальных гістарычных нарысаў, размешчаных у храналагічнай паслядоўнасці. У другі ўвайшлі ўспаміны ваенных контрразведчыкаў, якія раней не публікаваліся. Трэці сабраў кароткія біяграфічныя даныя кіраўнікоў органаў ваеннай контрразведкі, пачынаючы з 1919 года. У кнізе выкарыстоўваюцца дакументы і фотаматэрыялы з дзяржаўных і ведамасных архіваў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі, асабістых архіваў, успаміны ветэранаў органаў «Смерці» і асобных аддзелаў КДБ СССР.

Паводле слоў начальніка Цэнтра інфармацыі і грамадскіх сувязяў Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь Валерыя Надтачанева, збор матэрыялу для кнігі заняў каля шасці гадоў. «Гэта навукова-папулярнае выданне, прызначанае для шырокага кола чытачоў, але ў першую чаргу — для ваеннай контрразведкі, — кажа Валерыя Надтачанев. — Кніга ўтрымлівае матэрыялы, якія раней не друкаваліся, і не вядомыя нават спецыялістам. Я б адзначыў, напрыклад, перыяд 1939 года, калі часці злучэння Беларускай ваеннай акругі былі размешчаны, у адпаведнасці з міжнароднымі дамоўленнямі, на тэрыторыі прыбалтыйскіх суверэнных дзяржаў. Гэта быў першы вопыт знаходжання савецкіх войскаў за мяжой, — тое, да чаго мы прывыклі пасля Другой сусветнай вайны, калі групы савецкіх войскаў былі размешчаны на тэрыторыі ГДР, Венгрыі, Чэхаславакіі... Цікава паглядзець, які спецыялізаваны розных дзяржаў праставілі адна адна, якія задачы ставіліся перад імі. Падзеі Першай сусветнай вайны паказаны праз прызму працёрскага спецыяліста Аўстэра-Венгрыі, Германіі і Расіі на нашай земляцы. У кожным з нарысаў можна знайсці штосьці новае і непублікаванае...».

Як адзначыў на прэзентацыі старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь Валдзім Зайдуць, кніга «Ваенная контрразведка Беларусі...» заснаваная на дакументальных фактах, мае на мэце ў тым ліку выхаванне будучых пакаленняў чыстага. Дарчы, сам старшыня камітэта не мае пісьменных зямлячак. Аднак супрацоўнікі органаў дзяржаўнай бяспекі кіруюць у працягу годаў на Брэсцкай, Віцебскай і Магілёўскай абласцях. З напісаннем гэтых кніг і аздаўленнем поўнага цыкла гісторыі органаў дзяржаўнай бяспекі Беларусі, стварэннем гісторыка-дамагасцкага цэнтру КДБ аздаўленне гістарычнай місіі камітэта на сёння будзе завершана, заўважыў Валдзім Зайдуць. Наперадзе будзе новая гісторыя.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Фота Алены СТРАЖА.

Двухмільярдны пасажыр

Пасведчанне «Ганаровы пасажыр гродзенскага тралейбуса № 2000000000», памяты прызы і бесплатныя прызны білет на наступны месяц уручыў учора начальнік Гродзенскага тралейбуснага ўпраўлення Іосіф ЛЮБЧЫНСКІ навукаўцам Гродзенскага гандлёвага каледжа Алёне Ракавец. У 13 годзі 35 хвілін яна першай увайшла ў тралейбус першага маршруту на суседнім з упраўленнем прыпынку.

Тралейбусы працягу ў горадзе над Нёманам з 1974 года і менавіта сёлетня, у лістападзе, на падліках эканамічнай службы тралейбуснага ўпраўлення, перавозчыкаў двухмільярдны пасажыр. Гэтым эканамічна чыстым відам транспарту пераўтварыўся ў пасажыраў 60 працэнтаў маршрутаў агульнай працягласцю 271 кіламетр. Паступова вырашаецца застарэлая праблема абнаўлення рухомага саставу: летась парк папоўніў 23 новыя тралейбусы, сёлетня — 15, і яшчэ каля дзесяці павінны атрымаць да канца года.

Фота Алены БАЙКОЎСКА.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

АНТЫКРЫЗІСНЫ ФОРУМ

Што крызіс нам рысцуе і які супрацьстаяць гэтай глабальнай фінансавай і эканамічнай навалі? Аб гэтым ішла размова на міжнароднай практычнай канферэнцыі ў Мінску, якая адбылася напрыканцы лістапада на ініцыятыве Беларускага саюза прадпрыемнікаў.

Добра, калі міне, а калі не?

Ёсць усё шанцы разлічыцца, што крызіс нас не закране ў той ступені, што і большасць еўрапейскіх краін. Аднак яго наступствы ўжо адчуваюцца, бо наша эканоміка з'яўляецца адкрытай. Як вядома, палова беларускага экспарту ідзе ў Расію. Там, на некаторых звестках, пік крызісу прыдзецца на сакавік-красавік наступнага года. «Трэба зразумець: падае Расія — упадзём і мы», — кажаў Анаволь Аканчыў, прадстаўніцтва «Маркетынгу і сістэм». Ён выкапаў пэсімістычны варыянт развіцця крызісу.

Вядома, ідэя нас вясна 2009 года таксама будзе не лепшым сям'янам. Хутчэй, мы застанемся адзін на адзін са сваімі вялікімі праблемамі. Крызіс закрэў нашы фінансы, металургію, машынабудаванне. Там ужо ўзніклі пытанні з рэалізацыяй гатовай прадукцыі, адначасна ў Аканчыў. На яго думку, цяжка часы, магчыма, чакаючы і будаўніцтва, дзе круціцца шмат віртуальных грошай. Менш пакуль церпяць галіны і прадпрыемствы, якія арыентаваныя, так бы мовіць, на чалавека. Напрыклад, харчовыя і г. д. І па папярэдніх разліках, напраму ад крызісу менш за ўсё пацярпець насельніцтва.

На думку А. Аканчыва, пры ўмове пасіўнага назірання за ходам крызісу і чакання невядома чаго, сусветная эканоміка можа абваліцца ў гэты момант. Нават у 10 разоў! Калі ў нас тады нехта захавае аб'ёмы продажы хоць бы на ўзроўні падзення ў два разы, то гэта будзе вялікай удачай. Разам з тым чакаецца рост фармацэўтычнай галіны, асабліва продажу таных і недарэгістраваў.

На канферэнцыі прагучала таксама лічба: у выніку крызісу ў свеце нібы здэмантаваў 27 трыльёнаў долараў ЗША, якія быццам бы раставаліся ў паветры. Вымыканне гэтых пераважна віртуальных грошай паўсёдня абавестыла дэфіцыт наяўных сродкаў. І сёння вельмі не хапае ўсім, у тым ліку і Беларусі. Нашы банкі, на жаль, не могуць пахваліцца вялікімі запасамі ліквіднасці. Агульны статутны фонд усіх беларускіх банкаў — усяго два мільярды долараў ЗША. Таму на канферэнцыі прагучала ўдзельнае прыняцця гандлёва ў краіне рашэння аб 100-працэнтнай гарантыі ўкладу населеніцтва. Праўда, былі выказаныя, маўляў, калі б так зрабілі 3 гады там, то карысці было б значна больш. Але мы ўсё моцны заднім розумам.

Не страчваць пільнасць

Старшыня сталічнага саюза прадпрыемнікаў і работадатцаў Уладзімір Карагін праўду кіраўнікам прадпрыемстваў сёння не страчваць пільнасці і не трап-

ляць у сеткі махлярства. Сярод і ёсць тыя, хто спецыялізуецца на продажы беларускім прадпрыемствам іх жа марак афіцыйных брэндаў. Робіцца гэта так. Прайдзеваты загідаў у пэўнай краіне рэгіструюць быццам бы які сваю гандлёвую марку беларускага прадпрыемства, якое мае намер там гандляваць. І вось у час першай пастаўкі на рынак прадукцыі беларускім вытворцам нібы вядома халоднай вадой на галаву выліліся, кажуць ім, не маеце права прадаваць свае вырабы пад гэтай маркай, бо яна ўжо зарэгістравана іншымі. Разбіраўся з ім. А гэта значыць, што на іхныя за адмову ад іх зарэгістрацыі і праўду патрабуюць салідную нумстойку. Карашы, каб пераказаць, што ты не спон, даведзена змарнаваць шмат часу і грошай.

Пі словах У. Карагіна, яго тыхачы юрыдычных асобаў ў Беларусі сталі ахвярамі такіх махлярстваў. Не выключана, што, вобразна кажучы, сёння ў мутнай крывадыні вадае таксама ўзнікнуць новыя спосабы абдуравання даверлівых прадпрыемнікаў-навічкоў у міжнародным гандлі. Таму важна не страчваць пільнасць.

Шукаць інструменты пераадолення

Агульна думка ўдзельнікаў канферэнцыі: нават ва ўмовах крызісу прадпрыемствам незалежна ад іх формы ўласнасці неабходна які ніколі несец пошук схаваных рэзерваў, якія да гэтага ігнараваліся ці выкарыстоўваліся пасіўна, экстазіна і павярхоўна. Вельмі важна ўдасканальваць лагістыку, актывізаваць маркетынгавую дзейнасць, заздзейнічаць іншыя эфектыўныя інструменты пераадолення крызісу. Не варта не толькі спыняцца, а трэба, наадварот, яшчэ больш умацаваць работу па прыцягненні інвестыцый. Той жа А. Аканчыў ракамендуе звярнуць асабліва ўвагу на так званыя кропкі эканамічнага росту свайго прадпрыемства, перагледзець асартымент выпускаемай прадукцыі, засарадзіцца на тых вырабах, якія маюць перспектывы быць хутка рэалізаванымі, а не трапіць надолга на склад.

У цэлым гучалі ракамендацыі кожнаму прадпрыемству неадкладна заняцца аналізам сітуацыі і выкарыставаць сваю стратэгію выжывання ў новых умовах. Бо зараз ідзе перадыдз глабальнага рынку. Па чымнаецца новая эпоха стварэння новых бізнесаў. У ёй беларускім вытворцам важна знайсці сваю нішу, вучыцца далей лепш гандляваць. Бо крызіс — гэта і дадатковыя магчымасці для развіцця эканомікі, якія вама не ўплываюць.

Ва ўмовах крызісу, аказваецца, тое, што раней было мінусам, сёння ператвараецца ў плюс. Так, У. Карагін прывёз з Масквы, дзе ён удзельнічаў у сустрэчы расійскіх банкіраў, цікавую навіну. Яго маскоўскія суразмоўцы лічылі адсутнасць членства Расіі ў Беларусі ў Сусветнай гандлёвай арганізацыі станоўчым момантам у пераадолення крызісу, бо іншыя краіны-саюзніцы апынуліся б у палоне непажаданых цяпер строгі абавязальнасцяў.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

«Зямля беларуская»: фунт разнына і чалавечы фактар

Крыху больш як месяц ідзе ў эфіры Першага канала праект «Зямля беларуская», а ў яго ёсць мноства прыкметаў. Малаўнічныя краўдвіды, легенды і тайніцы розных мясцовасцяў, рэдка і раісты і малавядомыя факты з біяграфіяў таго ці іншага раёна Беларусі — усё гэта захаляне, прыцягвае ў ігравае. Тым больш цікава, хто і як расказаў на месцах усё тое, што масавы глядач яшчэ не ведаў. Аб тым, якія людзі стаяць за праектам, мы вялі гутарку з загадчыкам аддзела карэспандэнцыйнай навінаў Белтэлерадыёкампаніі Волгаў ШПЛЮСЬКАЙ.

Аўтары

— Хто і якім чынам вызначае чарговасць раёнаў, у якіх ідуць здымкі? Як адбіраюць цікавыя факты, каб не атрымацца перакажам турсцкіх даведнікаў?

— У нас ні ў якім выпадку не было такой мэты — пераказаць турсцкіх даведнікаў. Галоўная заданца — у кожнай серыі, пра які б вядома і іншым людзям. Тым больш калі аповед ідзе ад першай асобы. Што да чарговасці раёнаў... Над праектам працуюць не толькі сталічныя карэспандэнты, але і ўласныя рэгіянальныя, якія вельмі добра ведаюць свае вобласці і працяваюць, аб чым было б больш цікава расказаць у першую чаргу. Усё адна рана ці позна мы раскажам пра ўсе 118 раёнаў, безумоўна.

Першыя трыццаць раёнаў, пра якія філмы ўжо зробленыя, «трапілі» ў лета і пачатак восені. У саўрадыне лістапада творчая група абмеркавала, якія раёны больш выдатна глядзецца ў зымовым аздабленні, і якія толькі снег ляжа трываля, пачынаецца наступны блок здымак. Напрыклад, Гародні раён, які лічыцца самым паўночным, плану-

юць здымаць менавіта ўзімку. Некаторыя мясціны — скажам, Бела-вешкушу пушчу, — пакажуць у некалькіх серыях і ў розныя поры года, і Заснежанай, і квітнеючай.

Герой

У філмах «Зямлі беларускай» дарчы, няма ніводнага выдуманага персанажа. Як няма і прафесійных акцёраў — яны ўдзельнічаюць толькі ў агучванні фактаў, радуючы вачы чыстотай беларускай мовай. На гэты момант у актыве праекта — адзін жаночы і тры мужчынскія галасы, якімі «размаўляюць» героі. А героі — гэта заўжды мясцовыя жывучыя, якіх з радасцю адкаваюць на просьбы здымачнай групы. Напрыклад, у філме «Шклоўскія сімфоніі» ўсю за пару гады нападзілі сапраўдны кірмаш — у мясцовым клубе знайшлі касцюмы, а прадукты ды ўсікія тавары для антуражу месціны прывялі з дому.

— Ці будуць сярод герояў папулярныя ў Беларусі людзі, урадзэнцы таго ці іншага раёна?

Былое і будучае

Гэтыя гісторыі ўжо былі ў эфіры: «Браслаўскія азёры» (Віцебская вобласць), «Шклоўскія сімфоніі» (Магілёўская вобласць), «Вялікая завабана», «Мядзельскія вытокі», «Мядзельскія масты» (усе тры — Мінская вобласць). Да канца года глядачы ўбачаць яшчэ замалюўкі з жыцця Паставаў (Віцебская вобласць), Лагойска (Мінская вобласць), Белаўскай пушчы (гэты Нацыянальны парк размешчаны на тэрыторыі адразу трох раёнаў — Камянецкага і Пружанскага ў Брэсцкай вобласці і Свіслацкага — у Гродзенскай), Карэлчыў (Гродзенская вобласць) і Клецка (Мінская вобласць).

— Не, мы вядома ад гэтай адмовіліся. Ва ўсіх момантах, пакуль што — бо серыі будзе 118, хочацца не паўтарыцца, а рабыць кожны раз штосьці новае. Але, хутчэй за ўсё, вядомыя асобы усё ж не будзець, а па тым жа фільме атрымаецца не пра мясцовасць, а пра гэтыя канкрэтныя чалавекі.

«Першы» летнік» прэзентацыйныя ролікі праекта здымаюцца вядомымі беларускімі гім-

насткі. Каго чакаць у зымовыя частцы — біятлістай, хакеістаў?

— Наконт спартсменаў скажаць не магу — гэта чалавек прадумкі рэжысёраў. Хачу толькі яшчэ раз падказаць усім удзельнікам гэтых здымак, якіх з энтузіязмам адкаваюць на праданку. Напрыклад, маленькіх дзіцячых танцораў з Мінска ў Браслаўскую вобласць (здымкі праходзілі ў Косаўскім і Ружанскім палацах) прывезлі самі бацькі, і ўсе яны адрапартавалі вельмі натхнёна і самадзядна.

Ведома, здымачным групам вельмі дапамагалі супрацоўнікі музеяў, мясцовыя ўладзі... Дзе-небудзь прыём запамніўся асабліва?

— Кагосьці аднаго я вылучыць не магу. Гэта дзіўна і радасна — паўсюдна, куды мы прыязджалі, людзі ішлі насустрач і дапамагалі ў здымках, чым толькі маглі. Некаторыя задумы ў рэжысёраў нараджаліся спантанна, але заўбеды знаходзілі гарачую падтрымку. Трэба было бачыць, як, да прыкладу, у Браславе на месцы вырашай, што добра было б паказаць азёры, зверху, ідою актыўна падтрымалі мясцовыя ўладзі — і літаральна праз тыдзень мы ўжо выехалі на здымкі з верталёта. Прычым гэтыя здымкі, надзвычай складаныя, былі арганізаваныя беспілатна.

Дзякуючы таму, што здымачныя групы працуюць у цеснай звязці з раённымі ўладамі, вялікі грошай праект дагэтуль не запатрабаваў. «Ён увогуле некамерцыйны», — адзначае Волга ШПЛЮСЬКАЯ. Мабыць, ідэя паказаць прыгажосць родных мясцінаў заўжды ляжала на паверхні, але так маштабна за яе дагэтуль ніхто не браўся...

Таму цяпер творчыя групы АТН так гарача вітаюць у кожным раёне, і старшона капаюць літаральна ўсе, варта ўвагі. А перад рэжысёрам стаіць нялёгкае заданне — у любым выпадку ўключыць у хранаметраж, 13 хвілін. Спачатку, праўда, планавалася рабыць серыі ўдвая доўжэйшыя, але потым, прагледзшы першыя серыі, вырашлі, што гэты фармат зацягнуты, і скарацілі. «13 хвілін — якраз той час,

які глядзецца на адным дыханні. Але калі глядачы запатрабуюць працягну і падажучыя серыі — матэрыялы ў нас хопіць», — запэўнівае Волга.

Гутарыла Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

</

ДАРОГІ ў НАДЗЕЙНЫХ РУКАХ

КУП «Магілёўаблдарбуд» паступальна нарошчвае свой патэнцыял

Генеральны дырэктар камунальнага ўнітарнага прадпрыемства па праектаванні, рамонтзе і будаўніцтве дарог «Магілёўаблдарбуд» Мікалай КРАУЦОУ.

Усе тыя станоўчыя эканамічныя працэсы, якія адзначаюцца ў нашай дзяржаве, былі б немагчымымі без інтэнсіўнага развіцця дарожнай галіны. Тут апошнім часам адбываецца сапраўды пазітыўныя змены. Гэта вельмі добры знак. Бо калі банкі і скарт называюцца сэрцамі эканомікі, то дарожную галіну правамерна можна лічыць крывяноснай сістэмай. Такое параўнанне, напэўна, найбольш поўна адлюстроўвае не месца сярод нацыянальных прыярытэтаў. Нездарма ж мерапрыемствы па будаўніцтве, рамонтзе, добраўпарадкаванні дарог і мастоў заўсёды пад пільнай увагай улады. Мэта і перспектывы развіцця галіны дакладна акрэслены ў грамадзянска-праграме «Дарогі Беларусі», яе рэалізацыя разлічана на доўгі перыяд — 2006—2015 гады. Напэўна, такое стаўленне апраўдана, паколькі менавіта з дарог пачынаецца знаёмства з краінай, першае ўражанне складаецца менавіта з гэтых. Ды і, прызнаемся, няўжо без добрых праязных шляхоў было б магчыма імклівае развіццё эканомікі? Бадай што не. Таму і развіццё дарожнай галіны надаецца такое значэнне. Дарчы, так было заўсёды, нават у самыя цяжкія гады.

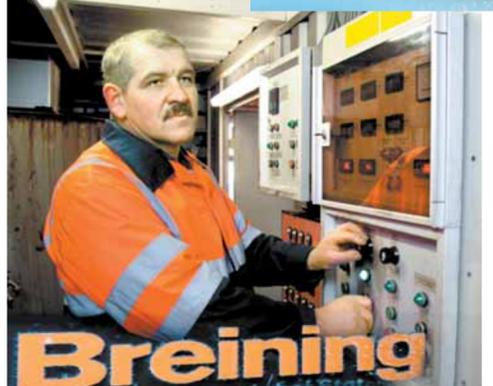
Такім чынам, сістэма набыла поўную завершанасць, гэта дазволіла актывізаваць работы як у раённых цэнтрах, так і ў сельскай мясцовасці. З цягам часу адбывалася тэхнічнае пераўзбраенне прадпрыемстваў галіны, пашыралася і мадэрнізаваўся матэрыяльная база. З 1965 па 1990 год, падчас сапраўднага «буму» дарожнага будаўніцтва, на Магілёўшчыне быў збудаваны ў эксплуатацыю шэраг найважнейшых аб'ектаў. Сярод іх — дзясяткі новых мастоў, а таксама аўтадарогі «Краснаполле — Касцюковічы», «Свяцілавічы — Лебядзінка — Бялявічы», «Бялявічы — Шклоў» і шэраг іншых. Пасля аварыі на Чарнабыльскай АЭС у найскладанейшых умовах былі ўведзены многія праязныя шляхі ў забруджанай радыёнуклідамі зоне.

Выпрабаванне часам

Зразумела, з'яўленне цэнтралізаванай сістэмы кіравання (у прыватнасці, у выглядзе абласных аддзелаў) найважнейшай галіны дазволіла ў перадавенны час зрабіць многае. Асабліва яскрава правіла сабе структура падчас адраджэння разбуранай у ходзе Вялікай Айчыннай народнай вайны гаспадаркі Беларусі. Усім нам, напэўна, неаднойчы трапілася на вочы фотаздымкі тых часоў. Па гэтых гістарычных рэліквіях можна толькі ўявіць сабе, які быў маштаб работ па аднаўленні ў тым ліку і дарожнай інфраструктуры. Магілёўскі аблдарбуд пачаў працаваць ўжо ў снежні 1943 года, калі вайска вызвалілі Крэчэў. Паводле інфармацыі з архіўных дакументаў, на Магілёўшчыне было разбурана 14,5 тысячы пагонных метраў мастоў. У тым ліку ўсе будыны пераправы — цераз рэкі Днепр, Сож, Бессязь, Друцх, Басю, Проню, Віхру і шэраг іншых. Больш чым паўтысячы кіламетраў добрых дарог знаходзіліся ў непрадзатным стане. Узнімаў народную гаспадарку амаль не было каму — да прыкладу, пасляваеннае насельніцтва Магілёва складала ўсяго 10 тысяч чалавек. Але ж нават у такіх умовах дарожнікі здолелі справіцца

Радасць для вачэй

Напярэдадні адметнай даты КУП «Магілёўаблдарбуд» з'явілася святковая выданне, дзе можна адшукаць шмат цікавых фактаў. Прычым пачынаючы з глыбокай даўніны. Роскавіт вядомых старажытных цывілізацый быў немагчымы без узвядзення неабходных праязных шляхоў. Пры гэтым тут была і свая адметная рамонтка, а легендарны Плутарх параўноўваў будаўніцтва дарог з мастацтвам, называў іх «радасцю для вачэй». Пагадзіцеся, вельмі трапны выраз, які яскрава адлюстроўвае гэты неад'емны элемент нашага жыцця. Так павялося з даўніх часоў, так засталася і ў нашы дні.

Будаўніцтва новых дарог і догляд тых, якія ўжо знаходзяцца ў эксплуатацыі, — гэта праца спецыялістаў і рабочых розных спецыяльнасцяў. Фотаздымкі з архіва тэхдакументы і аператарам Уладзімірам ПАТУЦЫМ (імя даверана ўстаноўка для падрыхтоўкі бітумнай эмульсіі фірмы «BREINING»), загадчыка архіва тэхдакументы Ірынай ШАСТАКОВАЙ, начальнікам участка вытворчасці і рэалізацыі дарожна-будаўнічых матэрыялаў Іванам СМАЛЯКОВЫМ. На гэтым участку вырабляюць вельмі патрэбную для паверхнявай апрацоўкі дарог кубпадобны ішчэбень.

Будаўніцтва новых дарог і догляд тых, якія ўжо знаходзяцца ў эксплуатацыі, — гэта праца спецыялістаў і рабочых розных спецыяльнасцяў. Фотаздымкі з архіва тэхдакументы і аператарам Уладзімірам ПАТУЦЫМ (імя даверана ўстаноўка для падрыхтоўкі бітумнай эмульсіі фірмы «BREINING»), загадчыка архіва тэхдакументы Ірынай ШАСТАКОВАЙ, начальнікам участка вытворчасці і рэалізацыі дарожна-будаўнічых матэрыялаў Іванам СМАЛЯКОВЫМ. На гэтым участку вырабляюць вельмі патрэбную для паверхнявай апрацоўкі дарог кубпадобны ішчэбень.

з іх (калі быць больш дакладнымі — 70,5 працента) — гэта дарогі з цвёрдым пакрыццём (144,6 км — з цэментабетонным, 3957 км — з асфальтабетонным, 3048 км — з гравійным). Таксама абслугоўваецца звыш 3 тысяч кіламетраў (амаль 30 працэнтаў усёй працягласці) грунтоўных дарог. На аўтадарогах знаходзіцца 439 мастоў і 13 тыс. водаадводных труб. Як бачым, гаспадарка ў КУП «Магілёўаблдарбуд» даволі ўнушальная, яна патрабуе штодзённага карпатлівага догляду.

Сярод цяперашніх надзённых пытанняў — падрыхтоўка да работ у зімовы перыяд. Была створана спецыяльная камісія, якая праехала па ўсім ДРБУ і правярае якасць асфальтабетона, у тым ліку стан пераскарсідвальнікаў, снегаачышчальных тэхнік. Па выніках правяраў ацэнка была станоўчай: усе падраздзяленні падрыхтаваныя як мае быць. Сёлета закуплена больш чым 16 тысяч тон солі (гэта значна больш, чым летась, калі набылі 12 тыс. т). Такім чынам, да зімовага «экзамэна» дарожнікі Магілёўшчыны падышлі да

паўным «узбраенні». Зразумела, гэта справа, так бы мовіць, «бягучая», аднак менавіта з такіх і складаецца агульная поспех. Таму што «добра» тут не бывае, бо дарога не даруе памылкаў.

— Галоўная мэта, стратэгічная задача — утрыманне ў належным стане сеткі мясцовых дарог, — заўважае генеральны дырэктар камунальнага ўнітарнага прадпрыемства па праектаванні, рамонтзе і будаўніцтве дарог «Магілёўаблдарбуд» Мікалай Краўцоў. — Сёлета на гэтыя патрэбы было выдзелена 66 мільярдаў рублёў. Практична ўсе гэтыя сродкі ўжо асвоены. Прычым аб'ёмы работ апошнім часам стабільна павялічваюцца: калі раней пасля рамонтна-будавальных работ ужо 270—330 кіламетраў дарог, то сёлета — ужо 404. Так што станоўчая дынаміка відавочная.

З рэспубліканскага дарожнага фонду на ўтрыманне сеткі мясцовых дарог Магілёўшчыны сёлета было дадаткова выдзелена 11 мільярдаў рублёў. Як адзначаў Мікалай Краўцоў, гэта значная фінансавая дапамога, якая дазволі-

ла павялічыць аб'ёмы работ. Таксама было прынята рашэнне аб выдзяленні яшчэ 19 мільярдаў рублёў. Праўда, хоць дарожнікі ў заклі адпаведных паўстанняў і напружаны абслугоўванню з боку дарожнікаў. Усе скаргі і прапановы (калі яны ўнікаюць) уважліва разглядаюцца ў структуры падраздзяленняў КУП «Магілёўаблдарбуд» і пры неабходнасці належна дапамога аказваецца. Да прыкладу, летас аб'ём работ, якія былі выкананы пасля аб'явітых зваротаў грамадзян, склаў 1,5 мільярда рублёў. Як бачым, факт сам па сабе вельмі паказальны — прадпрыемства заўсёды працуе ў інтарэсах людзей.

Бяспека — галоўны ўмова

Зразумела, для таго, каб на належным узроўні выконваць значныя аб'ёмы дарожных работ, патрэбна неабходная тэхніка. Гэта адно з актуальных пытанняў. Паводле слоў Мікалая Краўцова, тэхнічнае пераўзбраенне праводзіцца пастаянна — сёлета на гэтыя патрэбы было выдаткавана каля 10 мільярдаў рублёў. Прыярытэт, бясспрэчна, за той тэхнікай, якую выпускаюць беларускія вытворцы. Калі адпаведнай прапанова з боку айчынных прадпрыемстваў няма, то ўсё неабходнае закупляецца за мяжой. Аднак пры гэтым пачынаюць сапраўды гаспадарыць. Паколькі ў мясцовых дарог ёсць свае асаблівасці, то пад іх набываецца і адпаведная тэхніка. Да прыкладу, калі купляюць асфальтаўкладчыкі «Фогель», то сярэдняй прадукцыйнасці. Каб рацыянальна ўжываць сродкі.

Прывабнае месца

Дарожныя работы — даволі затратныя. Кошт аднаго кіламетра дарогі ў залежнасці ад таўшчыні насypу і асфальтабетону — ад 270 да 330 мільёнаў рублёў. Укладка 1 км гравійкі «пацігнае» на 120 млн рублёў, а гравійна-гравійная, узмоцненая пясчана-гравійная эмульсія, — амаль на 90 млн. Таму якасць — галоўная ўмова. Як заўважыў Мікалай Краўцоў, гэтае актуальнае пытанне адсвечваецца ўважліва і даволі жорстка. Сёлета завершана перааснашчэнне ўсіх лабараторый структурных падраздзяленняў КУП «Магілёўаблдарбуд». Закуплена новае сучаснае абсталяванне, якое дазваляе на належным узроўні рабіць неабходныя даследаванні. Праводзіцца атэстацыя лабараторыяў.

Як і ў адсвечваецца на ўсім этапе правядзення дарожных работ: ад падрыхтоўкі, самага пачатку — да ўвядзення ў эксплуатацыю. У такім разе ў выніку ўсё атрымліваецца ў адпаведнасці з нарматыўнымі патрабаваннямі. Таму, як заўважыў Мікалай Краўцоў, кантроль за якасцю — заўсёды пазітыўная работа. Таксама як і энергазберажэнне. Сёлета на прадпрыемстве спэцыяльна паліўна-энергетычных рэсурсаў у параўнанні з мінулым годам зменшылася на 11 працэнтаў. З гэтымі лічбамі — рэзультатам прыбытка «Магілёўаблдарбуд», а, значыць, паліўнае ма-

Начальнік аператыўна-дыспетчарскага аддзела Людміла ПУЗІКАВА заўважыў у курсе ўсіх вытворчых спраў калектыву.

тэрыяльнага дабрабыту кожнага з работнікаў.

— У параўнанні з 2005 годам сярэдні памер аплаты працы на прадпрыемстве павялічыўся больш чым у 1,8 раза, — паведамаў Мікалай Краўцоў. — А да ўзроўню мінулага года заробкі ўзраслі амаль на 20 працэнтаў. Усе ўдзельнікі дарожна-будаўніцтва даволі паспяхова вырашае жыллёвае пытанне. Ва ўсім ДРБУ маладыя работнікі забяспечваюцца камфартабельным пакоем у інтэрнате. Калі такой магчымасці няма, то арганізацыя кампенсуе выдаткі на найм кватэры. У бліжэйшай перспектыве ў Магілёве будзе пабудавана 120-кватэрны дом для работнікаў «Магілёўаблдарбуд». Ужо створаны адпаведны ЖБК, як мяркуецца, кватэры атрымаюць нават тыя, хто сёлета стаў у «жыллёвую» чаргу. Створаны належныя ўмовы для адлечвання, заняткаў спортам.

Захар БУРАК, Алена ДАУЖАНОК, Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА і з архіва КУП «Магілёўаблдарбуд». УНП 700183484

з пастаўленай самім часам задачай.

За першы год мірнага жыцця ўдалося аднавіць 75 кіламетраў дарог з цвёрдым пакрыццём. Гучыць амаль незвычайна, аднак гэта гістарычны факт.

У 50-60-я гады паўстала надзённае пытанне аб належным утрыманні сеткі мясцовых дарог. У 1957-м у Магілёўскім, Слаўгарадскім, Горацкім, Касцюковіцкім і Клічавіцкім раёнах былі створаны дарожна-эксплуатацыйныя ўчасткі. У 1963 годзе адпаведныя службы з'явіліся ў Бяльжыцкім, Клічавіцкім, Краснапольскім, Бабыўскім, Шклоўскім, Чавускім, Мсціслаўскім, а ў 1965—1967 гадах — у Кіраўскім, Крычаўскім, Асіповіцкім, Быхавскім, Хоцімскім, Кругліцкім, Чырвяцкім, Пазнейскім — у Глускім і Дрыбінскім.

Стратэгічная задача

Камунальнае ўнітарнае прадпрыемства па праектаванні, рамонтзе і будаўніцтве дарог «Магілёўаблдарбуд» (такую назву атрымала ў лістападзе 2005 года) ніколі не губляецца ў сучаснасці. Цяпер гэта магутная арганізацыя, у склад якой уваходзяць КУП «УТК-Аблдарбуд», філіял «Магілёўаблдарбуд», а таксама 22 дарожныя рамонтна-будаўнічыя ўпраўленні. Тэрыторыя, якую абслугоўваюць работнікі «Магілёўаблдарбуд», складае каля 29,1 тысячы квадратных кіламетраў. Па тэрыторыі прадпрыемства — больш чым 10,3 тысячы мясцовых аўтамабільных дарог. Амаль тры чвэрці

Гандбольны клуб магілёўскіх аўтадарожнікаў «Машка» добра вядомы беларускім аматарам спорта. Ён заняў трэцяе месца на чэмпіянаце Рэспублікі Беларусь і другое месца ў спарціўцах за клуб Рэспублікі Беларусь. Трэнеру каманды заслужаны трэнер БССР і СССР Леанід БРАЎІНСКІ.

Калектыву участка падрыхтоўкі асфальтабетонных сумесей зрабіў свой унёсак у добраўпарадкаванне аграгарадкаў. Гэтым калектывам кіруе начальнік участка Уладзімір КРАЎЦОУ.

Гандбольны клуб магілёўскіх аўтадарожнікаў «Машка» добра вядомы беларускім аматарам спорта. Ён заняў трэцяе месца на чэмпіянаце Рэспублікі Беларусь і другое месца ў спарціўцах за клуб Рэспублікі Беларусь. Трэнеру каманды заслужаны трэнер БССР і СССР Леанід БРАЎІНСКІ.

Вадзіцель Уладзімір КАВАЛЕНІЎ у збудаваным пакой былой прыватнай вытворчасці дарожна-будаўнічых матэрыялаў. Звычайным бытоўкі зусім не падобныя на тую, што пабудавалі магілёўскія дарожнікі. Іх бытавы комплекс мае выгляд прыгожага дачнага дома і прапануе ўсе выгоды па сучаснаму абсталяванню жыцця.

Аграгарадок Усход — адзін з населеных пунктаў вобласці, які за апошні час змянілі свой знешні выгляд. Такія прыемныя перамены адбыліся дзякуючы ў тым ліку і дарожнікам.

Захаваць клубні вяргіні да вясны

Вырошчэнне вяргіні нескладана, тэхналогія не патрабуе асаблівага навыку. А вось з захоўваннем клубняў у зімовы перыяд ёсць праблемы.

Вяргіні — цеппалюбівыя расліны, нават нязначнае зніжэнне тэмпературы ніжэй за нуль градуусаў можа пагубіць наземную частку расліны, а пры прамерзанні глебы гіне і падземны клубень. Для захоўвання клубняў вяргіні ў спецыялізаваных хаванках падтрымліваюць пэўныя ўмовы: тэмпературу 3-5 градуусаў і вільготнасць 60-70 працэнтаў. Часта садаводы, не маючы спецыялізаванага памяшкання, захоўваюць клубні вяргіні ў склепе, дзе захоўваецца бульба і іншая прадукцыя агарода. У такіх умовах павялічваецца вільготнасць клубні вяргіняў адкаваць, пакрываюцца плесень і гніюць. У хатніх умовах без спецыяльнай падрыхтоўкі захаваць вяргіні зімой таксама складана. З-за павышанай тэмпературы яны хутка высыхаюць. Каб гэтага не адбылося, перш за ўсё трэба прытрымлівацца агульных правілаў пры вырошчванні.

Нельга ў летні перыяд перакормліваць вяргіні азотнымі ўгнаеннямі, у тым ліку гноевай жывкай, у адваротным выпадку клубні не вясноваюць і не захоўваюцца нават у ідэальных умовах.

На захоўванне трэба закладваць клубні, не паškodжаныя віруснымі і іншымі хваробамі.

Не варта ступацца з выкопаннем, але і зацягваць яго таксама не трэба: выслыяе клубні лепш захоўваюцца, а падмерзлыя ўвогуле не захоўваюцца. Для таго, каб выключыць падмярзае каранёвай шышкі, раэкамендуецца ачухчы расліну на вышыню 15—20 см.

Перад закладкай на захоўванне не трэба абразаць вельмі коратка сцябло.

Ёсць яшчэ некалькі прыватных спосабаў захоўвання клубняў. Клубні выкапаць, ачысціць ад зямлі, прасушыць у памяшканні, якое добра праветрываецца. Клубні ачухчы ў гліняную баўтушку. На 5 л баўтушкі дадаць 10 г фундазолу, клубні ачухчы ў баўтушку так, каб каранёвая шышка пакрылася слоём гліны, потым клубні высушыць і паўтарыць аперацыю. Падрыхтаваныя да захоўвання клубні вяргіняў эмцыюць у кардонную каробку з торфам. На адно вядро торфу дадаць 50 г меднага купарысу, перамяшаць. Клубні пераслаіваць торфам так, каб пняны выступалі на 3—5 см. Каробку зачырыць і паставіць у халадзільнік на месяц. Дзякуючы такой тэхналогіі захоўвання малядыя парасткі з'яўляюцца толькі да пачатку красавіка, расліны за зіму не знісільваюцца, а летам лепш цвітуць.

Пакаёвыя расліны зімой

У мінулым выпуску мы крышчэчку расказалі пра нашых абаронцаў — пакаёвыя расліны. Але каб яны былі заўсёды «ў добрым настроі», які б перадаваў нам, патрэбна правільная іх даглядаць, асабліва зімой.

Перш за ўсё трэба памятаць, што вырошчванне раслін у пакаёвых умовах істотна адрозніваецца ад вырошчвання іх на садовым участку. У кватэры менш святла і паветра, абмежаваная прастора для развіцця каранёў.

Акрамя таго, калі садовая расліна палівае дождж, ачышчаючы іх ад бруду, ветрык і сонца гоідаюць хнія галінкі, то пакаёвыя расліны абдзеленыя ўвагай гэтых з'яў прашадуць паверхня пакрытаю пылам, што перашкоджае свабоднаму праціканню дзённага святла, якое і так недастаткова зімой. Таму дапамагайце сваім вяржанцам пазбавляцца ад пылу, праводзячы па лістах мяккім пэндзілкам, вільготнай губкай. Напрыклад, расліны, якія не бяцца вады, спрыяла лепш апырнуць вадой, каб пыл, які прыстае да лістоў, зрымаць і потым лёгка змываць. Аднак расліны з буйнымі кветкамі лепш не апыркваць, таму што вада, якая трапляе на пясцікі, псуе іх, вазоны хутка адціваюць.

Важна праводзіць апырскванне вясні і таму, што павялічваецца вільготнасць паветра ў кватэры і, акрамя таго, гэта абараняе расліны ад чырвога паўцінага клішча. Зімой расліны лепш апыркваць раніцай і з абодвух бакоў.

Пакаёвыя расліны, вядома ж, неабходна паліваць. Аднак трэба ведаць, што пераўвільготненне глебы можа выклікаць гібель раслін з-за хваробяў (часцей за ўсё гніль). У сувязі з пераўвільготненнем сінхэаць доступ паветра да каранёў.

Памятайце, што зложыванне цёплай вады ўзімку псеець карані раслін і яны часцей падвяргаюцца хваробам. Лепш за ўсё паліваць вазоны вадой пакаёвай тэмпературы, якая суткі настаяла ў пакоі.

Раслінам у маленчкіх гаршчачках патрабуецца больш часты паліў, чым раслінам, якія рас-

тучу ў вялікіх гаршчак; расліны ў керамічных гаршчак паліваць часцей, чым у пластыкавых; расліны ў кашпо паліваць радзей, чым у гаршчак.

Догляд раслін зімой уключае і падкармку. Загада пакапацца пра мінеральныя ўгнаенні для пакаёвых раслін. Зараз прадаюцца розныя сумесі для хатніх раслін, якія ўтрымліваюць усё неабходнае для сілкавання.

У перыяд актыўнага росту раслін, якія цвітуць зімой, трэба паліваць расцевам угнаенняў прыкладна адзін раз на месяц. Пры надыходзе перыяду пакою падкармку трэба зменшыць або ўвогуле не рабіць.

Ведайце, што калі з расліны абрываюць не зусім пажоўклыя лісцікі, ні наносіцца вялікая шкода. Абрываць такія лісты толькі тады, калі яны здольныя ападаць пры слабых навісканні на чаранок ліста. Інакш расліна будзе пазбаўлена той часткі хларафілу і пахвыўных рэчываў, якія паступаюць з лісця не толькі пажоўклым лісцікам, а на месцы адлому працяглы час будзе выцякаць сок.

Расліны, якія патрабуюць умеранага паліваў (кактусы і іншыя суккуленты, большасць дэкаратыўна-лісцевыя расліны), зімой паліваць, калі пачынае падсыхаць верхні слой зямлі на глыбінні 1 см.

Расліны, для якіх патрабуецца пастаянна вільготная, але не пераўвільготненая глеба (амаль усе расліны, якія цвітуць), паліваць асцярожна, не вельмі часта, па меры падсыхання паверхні.

Расліны, для якіх патрабуецца пераўвільготненая глеба (азалія і некаторыя іншыя), паліваць часта і многа.

З любоўю і правільна даглядайце сваіх галданцаў і яны аддзячаць вам прыгажосцю, зімой нагадваючы аб лесе.

ДЗЕЦІ ЯК ЛЮСТЭРКА БАЦЬКОЎ

Прамая лінія

На пытанні чытачоў адказаў асістэнт кафедры псікіятрыі і медыцынскага псіхалогі Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, кандыдат медыцынскіх навук Іна ПЯТНІЦКАЯ.

(Заказанне. Пачатак за 21, 22, 25, 26 лістапада.)
«Настася Дзмітрэўна, Вілейка. Раскажыце пра аўтызм. Чым ён пагража дзіцяці ў будучым? Чаму гэты стан сустракаецца?»

— Аўтызм развіваецца да 3-гадовага ўзросту. Гэта досыць сур'ёзнае псіхічнае захворванне, якое характарызуецца адсутнасцю матыву мець стасункі з равеснікамі, замкнёнасцю, пагружаннем у ўласны ўнутраны свет. Такія дзеці не вяртаюцца да сацыяльнага кантакту вачыма. Часта такія расстроістыя тлумачацца нізкім узроўнем інтэлекту, праблемай з маўленнем, навучаннем, але на першы план выступае ўсё ж такі сацыяльная адмежаванасць, нежаданне кантактаваць з іншымі людзьмі. Пры гэтым захворванні паўраўнаважана маўленне, мысленне, інтэлект. Яно бывае і спадчынным паходжаннем. Асноўная прычына ўзнікнення не выяўлена, з-за чаго прадбачыць захворванне надзейна складана. У самым лепшым выпадку дзіця асвойвае нейкі мінімум ведаў. Але бывае і так, што не развіваецца нават маўленне. Працэнт такіх хворых невясыкі. Часта такія дзеці становяцца інвалідамі па прычыне псіхічнага захворвання, але частка такіх дзяцей становяцца людзьмі з асаблівым, арыгінальным тыпам мыслення. Прызначэнне лекавых прапаратаў залежыць ад ступені хваробы. Плос па пастаяннай рабоце псіхолога, задача якая — навучыць дзіця хоць бы бытавым навыкам і ўменням, мінімальным кантактам з іншымі людзьмі. За мяжой такімі хворымі займаюцца сацыяльныя службы, у нас — псіхятры.

«Аліна з Мінска. Майму дзіцяці 7 месяцаў. Я магла б цяпер выйсці на работу і пакінуць дзіця на бабцю. Ці мае для маюга значэнне, хто з ім у такім узросце — бабця ці маці?»

— Калі гаворка ідзе пра выхад на 2-гадзінную работу, то, калі ласка, выходзіце. Калі ж увес клопат аб малым прыйдзе да бабці, тут ёсць над чым разважаць. У малым узросце для дзіцяці вельмі важна, каб побач была менавіта мама... У 2-3 гады, напрыклад, развіваецца пачуццё дзякуваць да свету. Калі ў гэты перыяд маці побач няма, развіваецца пачуццё трывогі, неабароненасці. Самы горшы варыянт, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго, што звязана з іх дзіцём. У тым ліку арыентавацца і на пэўныя прафесіі. Аднак калі ў дзіцяці няма пэўнага таленту, а бацькі яго туды арыентуюць, то аднойчы дзіця кінэ гэты занятак, і ўсе намаганні будуць дарэчнымі.

«Мініск, Валяціна. Сваёйчака на 4-м месяцы цяжарнасці. Нервова рэагуе на ўсё... Што ёй параіць?»

— Як магла менш нервавацца! Гэтыя хвалічаны неспасадным чынам звязаны з дзіцем. Калі трывожыцца маці, то ж самае перажывае і дзіця. Невялікі ўзровень трывогі, калі патрабуецца напружанне для пераадолення пэўных сітуацый, рыхтуе дзіця да рэальнага жыцця, але хронічная стрэсавая сітуацыя можа прывесці да таго, што дзіця будзе плакаць на начх. І трывога будзе прысутнічаць у далейшым жыцці. Акушэр-гнекалог можа падаказаць, да каго звярнуцца дзіця, калі дзіця звозіць — да той жа бабці, але ў іншы год, вёску. Так падрываецца ба-

завы давер маленькага дзіця да наваколняга свету. Дзеці людзі, што зрабілі штосці дрэннае, што ад іх выраслі пазбавіцца. І пачуццё віны, крыўды, недахопу любові могуць пераславаць чалавека ўсё жыццё.

— **Колькасць цацак вызначальная ў сэнсе інтэлектуальнага развіцця дзіцяці?**

— Калі цацак шмат, іх «каштоўнасць» абясцэнываецца. Лейнер кажа: заместы частку цацак хаваць на антрэсолах і даставаць праз некалькі час. Калі дзіця становіцца старэйшым, яму варта патлумачыць, што цацкі набываюцца па неабходнасці — на святы...

Я прыгадаю цікавы выпадак пра хлопчыка, у якога было шмат дарагіх цацак і які сбраваў з дзіцем са сціплай на даходах сям'яй. Але ў той сям'і бацькі былі людзьмі з творчым мысленнем. Яны прымудравалі шмат вар'янтаў гульні, выраблялі штосці сваімі рукамі. І вось аднойчы дзіця з замочнай сям'яй вяртаецца са «сціплай», дзе паліваў у гацях, і каза сваім бацькам: «Які цікавы ў іх цацкі! Дзіцяці важна, якім эмацыянальным фонам напоўненыя гульні і цацкі. Дзіця павіна мець як самастойныя цацкі для гульні, так і браць удзел у калектыўных, сямейных гульнях.

«Ірына Патроўна з Пастаў. Наволькі бацькі павінны ўдзельнічаць у выхаванні дзіцяці з будучай прафесіяй?»

— Бацькі павінны мець дачыненне да ўсяго,

У сувеснай гісторыі ёсць нямала прыкладаў таго, як неабдуманнае ўмяшанне чалавека ў натуральныя прыродныя комплексы, эксісітэмы прыводзіла да катастрафічных наступстваў.

У пачатку XXI стагоддзя Беларусь, як і шэраг іншых краін, таксама мусіць уступіць у самую сапраўдную вайну. І хоць галоўным ворагам у ёй з'яўляецца расліна, ілюзіі быць не павінна, паколькі насамрэч гаворка — ні больш, ні менш — пра захаванне ўсяго жывога.

Па сутнасці гэта пустазелле, яно родам з Кавказа. У 1950–1960-я гады баршчэўнік дзякуючы сваёй вышыні, якасць дэкарацыі 3–4 метраў, і велізарным лістам прыцягнуў увагу як перспектыўная рас-

немагчыма. Увогуле, ёсць некалькі стагоддзяў укаранення агрэсіўнай расліны: занос, напрыклад, на аб'екты дарогі, затым уварэнне сучаснага зарасніку, пад якім жне ўсё жывое, і трэцяя частка — прыкніненне ў натуральныя комплексы.

— І ў нас такія ачагі ёсць? Як папярэдзіць іх узнікненне? — Так, у шэрагу абследаваных рэгіёнаў яны былі выяўлены.

— Так, у шэрагу абследаваных рэгіёнаў яны былі выяўлены. Прычым часам з дапамогай насельніцтва, бо спецыялісты не могуць абследаваць літаральна кожны лядок.

жартоўны выраз: каб вывесці нейкую расліну, трэба аб'явіць яе карнай. Калі ж сур'ёзна, дык ужо прапрацоўвалі розныя магчымыя моманты па выкарыстанні бар-

На тэрыторыі Беларусі ёсць некалькі тысяч ачагоў паражэння, у шэрагу рэгіёнаў яны даволі сур'ёзныя. Найперш гэта датчыцца Браслаўскага раёна, нашага нацыянальнага парку.

— Міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя даў дараўніце разгледзець мэтазгоднасць стварэння ў Беларусі спецыяльнага фарміравання з прыцягненнем ваенных і пажарных-выратавальнікаў.

БЕЛАРУСЬ УСТУПАЕ Ў ВАЙНУ

ліна для вытворчасці кармоў. Яго пачалі спецыяльна разводзіць у колішнім СССР і шэрагу краін Еўропы. І толькі значна пазней высветлілася, што жывёла неахвотна есць такую карму.

ЗА УСЁ ЖЫВОЕ НА ЗЯМЛІ

ларусі на сёння папуляцыя гэтай шkodнай расліны. Дагэтуль, пакуль не патэлефанавалі грамадзяне, пра яе нікога не было вядома.

ніку, спецыялістаў сельскай гаспадаркі ўжо ёсць арыгінальныя задумкі адносна распрацоўкі такіх метадаў.

— Чалавек неабдуманна ўмяшайцеся ў прыроду, парушыў нейкі баланс, а цяпер сам жа прыкладае тэматычны наваганні, каб ліквідаваць, ці хоць бы мінімізаваць наступствы таго кроку.

— Прыродныя комплексы валодаюць пэўнай стабільнасцю і яны сапраўды могуць справіцца з гэтай задачай.

— Працэсы аднаўлення найбольш яскрава можна прасачыць на забруджаных тэрыторыях, дзе зараз няма інтэнсіўнага выкарыстання зямель чалавекам.

— Там, дзе чалавек не парушае ціснасць, дзе зводзіць да мінімуму антрапагенную нагрузку на прыроду — там заносныя віды, у тым ліку і баршчэўнік, амаль няма, і прыродныя комплексы пакрысе, але аднаўляюцца.

— Дзякую за гутарку! Сяргей РАСОЛЬКА.

Карысны тэлефон Калі вы можаце паведаваць пра ачагі распаўсюджвання баршчэўніку Сасноўскага, зрабіць гэта можна ў рабочыя дні па тэлефоне ў Мінску 284 20 25.

чатыры гады, яго галоўная мэта — прыняцце мераў па мінімізацыі ўроні і распаўсюджванні ў нас баршчэўніку. У прыватнасці, на падставе ўжо атрыманых звестак будзе рыхтавацца неабходная рэкамэндацыйная інфармацыя для органаў кіравання — выканкамаў, раённых падраздзяленняў Мінпрыроды, леснікоў, дарожнікаў, работнікаў сельскай гаспадаркі.

— Згодна з папярэднімі ацэнкамі, на тэрыторыі Беларусі ёсць некалькі тысяч ачагоў паражэння, у шэрагу рэгіёнаў яны даволі сур'ёзныя.

— Згодна з папярэднімі ацэнкамі, на тэрыторыі Беларусі ёсць некалькі тысяч ачагоў паражэння, у шэрагу рэгіёнаў яны даволі сур'ёзныя.

— Міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя даў дараўніце разгледзець мэтазгоднасць стварэння ў Беларусі спецыяльнага фарміравання з прыцягненнем ваенных і пажарных-выратавальнікаў.

— У іншых краінах да гэтага часу ўжо з'явіліся да некалькіх дзясяткаў кіламетраў. Баршчэўнік найперш распаўсюджваецца на аб'ектах дарог, рэзчышчарак, вакол закінутых фермаў і населеных пунктаў.

— У іншых краінах да гэтага часу ўжо з'явіліся да некалькіх дзясяткаў кіламетраў. Баршчэўнік найперш распаўсюджваецца на аб'ектах дарог, рэзчышчарак, вакол закінутых фермаў і населеных пунктаў.

Бываліца ў тэму У той год у мяне не было лета...

Я расла праснуўтай у батанічным накірунку дзючынкай. Ну, усякія там біялагічныя алімпіяды, гурткі юнатаў, тычыні-песцікі...

— Увосень, памятаю, мы на гэтыя мэты дзядоўнік выкарыстоўвалі. Ці альховыя галінкі. А тут ні алевоніку, ні дзядоўніку.

Ночку пачаўся кашмар. Рукі жудасна распухлі. Пальцы нагадалі кароткія каўсакі. Раніцай па скуры папаўзлі пухіры — як ад моцнага аліку. І тут я

Сёння Месяц Маладзік. Месяц у сузор'і Стральца. Сонца Усход Заход Дзённая дзень

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Надвор'е на заўтра. Геамагнітны ўзрушэнні. Абароначыя: німа прыкметных геамагнітных узрушэнняў; невялікія геамагнітныя узрушэнні; слабая геамагнітная бура.

27 лістапада. 1903 год — у вёсцы Сакоўцы (цяпер Івацэвіцкі раён) нарадзіўся Пліп Пестрак, вядомы беларускі пісьменнік, заслужаны дзеяч культуры Беларусі.

Піліпаўскія запусты. 3 27 лістапада ў праваслаўных вернікаў пачынаецца Піліпаўскі пост, які быў прызначаны ў IV—V стагоддзях для падрыхтоўкі да святавання Раства Хрыстовага.

Генадзь Блізнюк: У турыне пастараемся браць дзвярыма!

25 лістапада ў матчы пятага тура групавога этапа Лігі чэмпіёнаў барысаўскі БАТЭ аступіў мадрыдскаму «Рэалу» з лікам 0:1 (на 7-й хвіліне вызначыў Рауль) і страціў шанцы заняць нішы ў групе, акрамя апошняга.

дзе адразу пасля выхаду ў групувае этапы. Але прамежак часу, які прайшоў з канца жніўня да канца лістапада, умясціў у сябе шмат падзей (ад нічыёй з «Овентусам» да кубковага матча з «Дынама»), якія прымулі нас глядзець найперш не на месца ў турнірнай табліцы, а менавіта на гульні барысаўскага клуба, эмоцыі ад якой застануцца на доўга. Разам з камандай вучыліся і

магу сказаць, што каралеўскі клуб на галаву мацнейшы за нас...

Генадзь БЛІЗНЮК, нападчыца: — Раўня гульня з той рэалізацыі, што сапернік забіў, а мы — не, хадзілі моманты мей. Што мне перашкодзіла? Выканачыма майстэрства, напэўна. У другім моманце мян крыўду заваліў з нагі, а ў першым не пашанцавала — па ўдару мян ішоў у вароты, а потым пайшоў крыўду ўлева. Мы не ўлічылі, што першымі прапусцім, таму прыйшося перастроіцца, больш атакаваць.

Аляксандр ЮРЭВІЧ, абаронца: — Цяжкая гульня. Прапусцілі непатрэбны хуткі гол. «Рэал» пачаў дзейнічаць, зыходзіць з гэтага выніку, які і задавальняў. Уладзець і абарону нам не ўдалося, і было вельмі складана. Хаця гульня была роўнай. Шанцы на нічыё? Расцігнуць у канцоўцы абарону «Рэала» не ўдалося, магчыма, трэба было гуляць шырэй, больш рабіць падары з фланга, да таго ж мы мала білі па варотах...

Сяргей КРЫВЕЦ, паўабаронца: — Шкада, што скончылася гульня, што не змаглі забіць і дасягнуць нічыёў. Мандражы ніякага не было, моманты былі, але не хпіла майстэрства. Чакалі і ведалі, што іспанды будучы так гуляць — з ацэнтам на абарону, наступуючы на горла сваёй атакуючай ма-

Піліпаўскія запусты. 3 27 лістапада ў праваслаўных вернікаў пачынаецца Піліпаўскі пост, які быў прызначаны ў IV—V стагоддзях для падрыхтоўкі да святавання Раства Хрыстовага.

Гэты пост у народным асяроддзі называлі ў гонар святаго апостала Філіпа (Піліпа), які ўшоўнаважана менавіта ў гэты дзень. Апостал Філіп — адзін з дванаццаці вучняў Хрыстова. Пасля Аўвасіянэса ісуа стаў папураведнікам у Галіі, Грэцыі, Малой Азіі і Сірыі. Здзейсніў шмат цудаў, лячыў хворых, увараскаў памёрлых.

У Беларусі гэты час называлі яшчэ «Піліпаўка» і прыгаворвалі: «Піліпаў пост — да свята мастко». Перад Піліпаўкай наладжвалі апошнія вяселлі, таму ў песнях яецца: «Была восень, цяпер зіма, былі хлопцы, цяпер няма».

Трывалы снег ляжа прыкладна 27 лістапада. Перазімак (з 27 лістапада да 23 снежня) — пачатак зімы. Калі варона голас падае — да адлігу. Шэрань на дрэвах — да марозу, туман — да адлігу, а калі шэрань была ўначы, днём будзе снег. Калі непагодзь суправаджае календыя запусты (апошні дзень перад постами), то можна разлічваць на ураджайнае лета.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Усміхнёмся! Па дарозе дадому п'яны мужык думаў, які ашуканец жонку, каб та я не задалагацца, што ён зноў «прывіну». «Прыду дадому і буду чытаць, — нарэшце вырашыў ён. — Жонка убачыць, як я чытаю кнігу, і падумае, што шварозы». Так і зрабіў: прывішоў дадому — і на кунно, сядзіць. Праз хвіліну ўваходзіць жонка: — Што ты тут робіш? — Чытаю. — Дык! Зачыні чамадан і ідзі спаць!

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы. Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім ўнітарным прадпрыемстве «Вываецтва» Беларускай Дом друку». Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў у год. Тыраж 32.333 Індэк 63850. Зак. № 6564. Нумар падпісны ў 19.30. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОўСкі, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, Т. ПАДЛАПІК, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЛЬКА, П. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СЕВІДРЫЦКАЯ, П. ШЕЦЬКО, І. ШУЧЫНКА. НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а. Тэлефон: прывітань — 287 19 19 (г.р.ф.а.к.); адбеліць: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджванне — 287 18 01, юрыдычная — 287 18 66, скаржарытара — 292 05 82, адказных за выпуск дадатку: «Чыроня змяна» — 292 44 12; «Ісцовеца самакіраван-

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь РЭГІСТРАЦЫЙНЫ НУМАР 1.